

Andraspråksinlärnning genom friluftsliv

Marko Pestic och Pouya Farhang

GYMNASTIK- OCH IDROTTSHÖGSKOLAN
Självständigt arbete grundnivå 56:2023
Idrott och hälsa: 2022-2024
Handledare: Astrid Hultin Svensk
Examinator: John Berg

Landskapet förstod helt enkelt inget annat språk än svenska. Här skulle man ligga som en främling bland främlingar.

Varje gång jag säger sten tänker jag på andra stenar och havet betyder bara delvis hav.

Det går att översätta ord, men det går inte att översätta en värld.

Theodor Kallifatides

Sammanfattning

Studiens huvudsakliga syfte är att undersöka idrottslärares och naturpedagogers upplevelser, erfarenheter av och uppfattningar om hur friluftslivsundervisning kan påverka elevers inläring av andraspråkssvenska. Närmare bestämt vill studien ta reda på hur dessa yrkesgrupper ser på friluftsliv som en plats för andraspråksinläring, vilka erfarenheter de har i detta avseende samt vilka specifika aspekter av friluftslivsundervisning de anser vara särskilt gynnsamma för inläring av andraspråk och hur dessa tillvaratas. För att besvara studiens syfte och frågeställningar genomfördes semistrukturerade intervjuer med två idrottslärare och två naturpedagoger. Materialet analyserades utifrån ett diskursanalytiskt angreppssätt där diskursteori användes både som metod för att systematiskt kunna tolka det insamlade materialet och som teori för att få syn på betydelsefulla mönster, likheter och skillnader i detta material. Resultaten visade att friluftslivsämnet betraktas som en unik plats för lärande som skiljer sig markant från den traditionella klassrumsundervisningen och att olika situationer, såsom naturmöten, gruppdiskussioner och praktiska friluftslivsaktiviteter kan påverka andraspråksinläringen positivt, samtidigt som olika situationer under friluftslivsundervisningen, där eleven måste göra sig förstådd och verbalt uttrycka sig främjar andraspråksinläringen. Slutsatsen är att friluftslivsundervisningen möjliggör för såväl upplevelsebaserat, situations- och verklighetsbaserat som erfarenhetsbaserat lärande, vilket visat sig gynnsamt för inläring av andraspråk genom kroppsligt förankrad kognition. Studien indikerar också att friluftslivets prestigelösa karaktär river ner de traditionella klassrumshierarkierna och skapar därmed en mer avslappnad och inkluderande lärmiljö, vilket ger utrymme för ökad kommunikation och engagemang bland eleverna.

Nyckelord: *friluftsliv, andraspråksinläring, lärande, utomhusundervisning, idrottslärare, naturpedagog, friluftslivsundervisning*

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
1 Introduktion.....	6
1.1 Syfte och frågeställningar	8
2 Tidigare forskning	9
2.1 Svensk forskning	9
2.2 Internationell forskning.....	10
3 Teori och centrala begrepp	12
3.1 Lärande som en kroppslig förankrad kognition.....	12
3.2 Andraspåsinlärning	13
3.3 Friluftsliv och friluftslivets pedagogik	14
3.4 Diskursanalys	15
3.5 Diskursteori	17
4 Metoder	19
4.1 Urval	19
4.2 Metod	20
4.3 Genomförande	21
4.4 Databearbetning och analys	21
4.5 Etiska överväganden	23
5 Resultat	24
5.1 Frågeställning ett	24
5.2 Frågeställning två	27
5.3 Frågeställning tre	30
6 Diskussion	32
6.1 Resultatsammanfattning	32
6.2 Resultatdiskussion	33
6.3 Metoddiskussion	37
6.4 Studiens betydelse för undervisning i idrott och hälsa	38
7 Slutsatser.....	39
Käll- och litteraturförteckning.....	40
Bilagor.....	42
Bilaga 1 Käll- och litteratursökning	43
Bilaga 2 Informationsbrev	44
Bilaga 3 Samtyckesblankett	45
Bilaga 4 Intervjuguide.....	46

Tabellförteckning

Tabell 1. Respondenternas yrkesuppgifter	47
--	----

1 Introduktion

Enligt Sveriges statistiska centralbyrå (SCB) beräknas omkring 90 000 personer invandra till Sverige årligen de kommande åren (SCB 2022). Med ökad invandring ökar också människors önskan och behov av att lära sig svenska. Infrastrukturen runt det svenska språket (tex media, litteratur och utbildning) är stor, vilket gör svenskan central för integrering. Därför blir det nästan helt nödvändigt för nyanlända att tillägna sig svenskan. Den ökade invandringen har lett till en flerspråkig och interkulturell samhällsutveckling vilket i sin tur har påverkat förutsättningarna för den svenska skolan (Hyltenstam & Lindberg 2013). Andelen elever med utländsk bakgrund har ökat och därmed behov av att lära sig svenskan. Skolan har blivit en social och kulturell mötesplats för första- och andraspråkstalare där andraspråkssvenska lärs in både i och utanför klassrummet.

Ett språkklassrum utgör en formell undervisningsmiljö där lärar-elev-interaktionen är förutsägbart och där läraktiviteterna sker i mer eller mindre bestämd ordning. Innehållsmässigt präglas klassrumsundervisning oftast av fokus på prestationer snarare än av äkthet. (Abrahamsson 2009). I kontrast till den formella språkundervisningen sker informell andraspråksinlärning utanför klassrummets väggar där språkliga in- och utflödet samt interaktionen mellan talarna i regel är spontan och autentisk. I informella sammanhang har eleven dessutom möjlighet att utnyttja kontextuella ledtrådar (semantiska, grammatiska och situationella) som omgivningen erbjuder samt extralingvistisk information såsom mimik, gester och tidigare kunskaper och erfarenheter (Abrahamsson 2009). Ytterligare utvidgas dessa extralingvistiska resurser när man exempelvis vistas i naturen och utövar någon form av fritidsaktivitet. Den direkta upplevelsen i naturen berör nämligen hela människans tillvaro, alla känslor, sinnen, tankar och värderingar (Ericsson 2002). Dessa emotionella situationer och sinnesstämningar utgör extralingvistiska signaler, både medvetna (tex kroppsställning och dofter) och omedvetna (tex skakningar i kroppen eller kurrande i magen) vilka kan fungera som tysta meningsskapare och betydelsebärare för ord, uttryck och meningar (Backlund 2006).

Mot denna bakgrund finns det goda skäl att tro att friluftsliv med fördel kan användas som ett redskap vid andraspråksundervisning. Med sina välvalda pedagogiska verksamheter å ena sidan och unika naturupplevelser å andra sidan kan språkinlärning genom friluftsliv ha både formella och informella effekter på tillägnande av andraspråk. Formella i det avseendet att verksamheterna inom friluftsliv i viss mån är planerade och förutbestämda och som sådana består av förhandlingsvänliga lärar-elev-interaktioner där lärarens del upptar det största utrymmet. Majoriteten av friluftslivsaktiviteterna präglas dock av naturliga och oförutsägbara

samtal mellan elever och lärare och eleverna emellan, vilka har stora informella effekter på inläring av andraspråk. Exempelvis har smågruppsuppgifter såsom matlagning på stormkök eller dagstur med kanadensare en stor interaktions- och kommunikationskraft som till stor del kännetecknas av äkta och spontana handlingar (Quennerstedt et al., 2018). När eleverna sitter på klippan och diskuterar erosion och vittringsprocesser får kunskaperna i och på det svenska språket ett sammanhang och blir därmed enklare att lära in (Gibbons 2018).

Språkforskaren Pauline Gibbons (2018) menar att elevers andraspråksutveckling gynnas mest av en lärandemiljö som präglas av kognitivt krävande och stöttande skoluppgifter. Enligt Gibbons (2018) kommer andraspråks elever endast att tillägna sig skolans språk om de ställs inför meningsfulla uppgifter som engagerar dem och utvecklar deras *identity of competence*, dvs. kompetenssjälvbild. Kompetens- och identitetsutvecklande lärprocesser utgör å sin sida en kärna i friluftslivundervisning. Här får eleverna rika möjligheter att se sig som menings- och kunskapsskapare. Genom naturnära och prosociala aktiviteter ges eleverna rika möjligheter att samtidigt utveckla sina ämnes- (tex hantering av stormkök) och språkkunskaper. Nuottaniemi (2023) påpekar att olika sociala sammanhang utgör ett rum som spelar en avgörande roll för elevernas tillägnande av språkliga resurser. Enligt Nuottaniemi (2023) är det inte språkkunskaper i sig som utgör en nyckel till samhället, utan det är snarare dessa rum där språket talas. Om elevernas tillträde till vissa rum (tex friluftsliv) begränsas så hindras också elevernas möjlighet att ta del av den språkliga kontext där de kan utveckla sina språkkunskaper. Därigenom bedöms eleverna som misslyckande språkanvändare trots att de i själva verket besitter gedigna språkliga resurser (Nuottaniemi 2023).

Enligt Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr22, 2022 s. 13) ska skolan ”ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan använda det svenska språket i tal och skrift på ett rikt och nyanserat sätt”. Ändå vittnar senaste rapport om bristande språkliga resurser hos flerspråkiga elever med utländsk bakgrund (Grönqvist & Niknami 2017). Vidare anges i Läroplanen för gymnasieskolan (Gy11, 2011 s. 7) att läraren ska ”organisera och genomföra arbetet så att eleven får stöd i sin språk- och kommunikationsutveckling”. Eftersom friluftsliv utgör ”ett rum” där både språk, lärande och identitetsutveckling vävs samman (Tugetam 2020) och eftersom språket lärs in bäst genom meningsfulla och identitetsutvecklande läraktiviteter (Gibbons 2018) avser vi med denna studie undersöka om och hur friluftslivsundervisning kan ha effekter för inläring av andra(språk).

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att undersöka idrottslärares och naturpedagogers upplevelser, erfarenheter av och uppfattningar om hur friluftslivsundervisning kan påverka elevers andraspråksinläring av svenska. Närmare bestämt ämnar studien undersöka huruvida lektioner i friluftsliv kan användas som en metod för att främja elevers andraspråksbehärskning. Frågeställningarna som studien avser besvara är följande:

1. Hur beskriver idrottslärare och naturpedagoger friluftslivsämnet som en plats för lärande av (andra)språk?
2. Vilka erfarenheter har idrottslärare och naturpedagoger när det gäller friluftslivets påverkan på andraspråksinläring?
3. Vilka delar av friluftslivsundervisning anser idrottslärare och naturpedagoger kan verka främjande för inläring av andraspråk och hur tillvaratar lärare respektive naturpedagoger dessa?

2. Tidigare forskning

I detta kapitel ges en översikt över tidigare forskning som finns på kunskapsområdet. Eftersom forskning om relationen mellan friluftslivsundervisning och andraspråksinlärning är begränsad presenteras även närliggande men för denna studie ändå relevant forskning. Såväl svenska som utländska studier presenteras.

2.1 Svensk forskning

I Sverige har än så länge inga tidigare undersökningar studerat friluftslivets möjliga effekter för elevers andraspråksinlärning. Däremot har en rad olika projekt bedrivits, såväl i Sverige som övriga Norden, kring friluftslivets betydelse för integration av nyanlända och asylsökande. Rapporterna visar att utevistelse och naturmöten kan ha positiva effekter på nyanländas sociokulturella anpassning i det nya samhället (Ahlstrand 2023). Vad gäller utomhusmiljöns inverkan på lärande har studierna oftast gjorts utifrån ett jämförande perspektiv där inlärningseffekter av inomhus- och utomhusundervisning har jämförts med varandra (Fägerstam & Grothéus 2018).

Fägerstam & Grothéus (2018) studerade högstadielärares erfarenhet kring inlärning utomhus. Resultaten visade att eleverna upplevde undervisningen utomhus som positiv i relation till deras inlärning. Många elever uttryckte att utomhusmiljön bidrog till att lektionerna blev mer lustfyllda samt att friska luften ute bidrog till att man blev piggare och mer alert. De praktiska, visuella och samarbetsinriktade aspekterna av undervisningen utomhus fungerade som ett bra komplement till den mer individuella och textbaserade undervisningen inomhus. Trots detta uttryckte ändå många att undervisningen inomhus var central för deras lärande, men att de praktiska, visuella och förkroppsligande elementen i undervisningen utomhus bidrog till ökat lärande. Den samarbetsinriktade aspekten av undervisningen utomhus upplevdes som särskilt positivt av eleverna, i den bemärkelsen att man kunde lära sig från varandra. Många elever uttryckte även att miljön utomhus bidrog till en större vilja att delta i diskussioner. Detta som ett resultat av att grupperna kunde sitta mer utspridd från varandra, samtidigt som möjligheten att skapa mindre diskussionsgrupper var större utomhus än inomhus. Många elever tyckte däremot att uteblivandet av en tavla i vissa fall var ett problem när det kom till att fästa och minnas saker. Klassrummet upplevdes som bättre när det kom till att introducera nya koncept. Vissa upplevde att de var mer koncentrerade och kunde fokusera bättre utomhus, medan andra upplevde att allt runtomkring - det oförutsedda i naturen i vissa fall hade en negativ inverkan på koncentrationen (Fägerstam & Grothéus 2018).

I en studie av Fägerstam (2014) undersöktes högskolelärares erfarenheter kring potentiella fördelar med undervisning utomhus. Studien kom fram till att undervisning utomhus bidrar till att öka elevernas motivation, deltagande på lektionerna och samarbete eleverna sinsemellan. Att bedriva undervisning utomhus hade framför allt en positiv effekt på blyga elever när det kom till deras vilja att delta på lektionerna (Fägerstam 2014). De lärare som använde sig mest av undervisning utomhus var språk- och matematiklärare. Dessa lärare kunde se stora fördelar med att bedriva lektioner utomhus. En av fördelarna i matematik och naturvetenskap var att man kunde relatera ämnets koncept till verkligheten utanför klassrummet och på så vis göra det mer begripligt för eleverna (Fägerstam 2014).

2.2 Internationell forskning

Internationellt har heller inga omfattande studier gjorts gällande friluftslivets möjliga påverkan på inläring av andraspråk. Däremot har man studerat utomhusaktivitetens betydelse för inläring av främmande språk (som tex Myhre & Fiskum 2020 och Mousa 2020). Nedan redogörs, förutom de tidigare nämnda, även för två studier som undersöker effekterna av pedagogiskt drama i andraspråksundervisningen. Inom friluftsforskning finns en idé om friluftsliv som ett estetiskt kunskapsområde (Lundvall 2011). Därför finner vi det relevant att presentera studier som undersöker andra estetiska formers effekter, i detta fall drama, för inläring av andraspråk.

I en norsk studie "Norwegian teenagers' experiences of developing second language fluency in an outdoor context" undersöker Myhre och Fiskum (2020) vilken påverkan undervisning i en utomhusmiljö har på förmågan att bli mer flytande i ett andraspråk. Enligt Myhre & Fiskum (2020) upplevde eleverna att undervisning i en utomhusmiljö hade en positiv inverkan på deras lärande. I jämförelse med ett klassrum bidrog en utomhusbaserad undervisning till att de kände sig mindre observerade, samtidigt som miljön inte upplevdes vara lika prestationsfokuserad (Myhre & Fiskum 2020). Detta då undervisningen utomhus var mer praktiskt, samtidigt som fokus inte låg i att använda sig av rätt språkbruk utan i att upprätta spontanitet och utveckla sin förmåga att tala flytande. En mer avslappnad omgivning skapades, där rädsla för att göra fel minskade, vilket enligt Myhre & Fiskum (2020) således bidrog till ökad viljan att kommunicera. Vidare upplevdes undervisningen som mindre strikt och på ett bättre sätt efterlikna hur språket används i vardagliga sammanhang. Detta bidrog till att undervisningen upplevdes som mer intressant och meningsfull, samtidigt som den sociala interaktionen mellan eleverna ökade (Myhre & Fiskum 2020).

I en studie från Irak lyfter Mousa (2022) upp liknande slutsatser, att undervisning som sker utomhus har en positiv inverkan på språkinläring. Som i föregående studie upplevde även deltagarna i denna undersökning att deras kommunikativa färdigheter ökade, de blev bättre på att uttrycka sig och aktiviteterna de genomförde kändes mer avslappnade vilket bidrog till en ökad interaktion mellan deltagarna (Mousa 2022).

I en amerikansk studie av Glenberg (2008) studerades barns förmåga att lära sig ord genom kroppsligt förankrad kognition. Hans studie visar hur människor lär sig bättre när de sinnesmässigt involveras i läroprocessen dvs. när de gör något meningsfullt. I studien uppdelades barn i två grupper. Den ena gruppen fick utföra en rad handlingar med leksaker som svarade mot ordens betydelse, medan den andra gruppen fick orden högt upplästa från någon annan. Studien visade att barn som hade möjlighet att kroppsligt engagera sig mindes orden mycket bättre än barn som genom sitt lyssnande enbart fick använda sin fantasi. Genom att kroppsligt uppleva och erfara orden kunde barnen i den första gruppen prestera bättre på efterföljande ordförrådtester (Glenberg 2008).

I en studie av Piazzoli (2011) som genomfördes i Brisbane undersöktes effekter av dramundervisning på studenternas förmåga att uttrycka sig muntlig på avancerad italienska. Resultaten visade att en dramaworkshop positivt verkade på elevernas flyt och motivation att använda italienska i kommunikation. Dramaövningar möjliggjorde för studenterna att producera mer spontant och autentiskt tal på målspråket genom att anta olika roller och dra nytta av den dramatiska spänningen som uppstod under rollspelen. Dramaundervisningen skapade också en tryggare och bekvämare inlärningsmiljö för studenterna.

I en liknande studie av Stinsson och Piazzoli (2013) analyserades fyra dramaprojekt i Singapore med målet att förbättra de muntliga färdigheterna hos engelsktalande studenter. Som en del av studien utförde studenterna ett skrivtest före och efter deltagandet i projektet. Resultaten visade att dramaundervisning stärkte elevernas självförtroende och därmed också deras förmåga att uttrycka sig muntligt på målspråket engelska. Vidare menar forskarna att deltagandet i drama skapade en miljö som gav språket ett sammanhang, samt en stämning som av eleverna uppfattades som trygg och uppmuntrade.

3 Teori och centrala begrepp

I föreliggande kapitel beskrivs de centrala begrepp och den teori som använts i denna studie. Begreppen såsom lärande, andraspråksinläring, friluftsliv och friluftslivets pedagogik tas upp och beskrivs ingående. Vår förhoppning är att beskrivningarna kommer att belysa och ge en djupare förståelse av fenomenet friluftsliv och andraspråksinläring. Det teoretiska ramverket för den här studien utgörs av ett diskursanalytiskt angreppssätt där diskursteori används både som teori för att få syn på betydelsefulla mönster, likheter och skillnader i det insamlade materialet, och som metod för att systematiskt kunna tolka detta material. I samband med teoriredogörelsen beskrivs också de centrala begrepp som diskursteorin bygger på.

3.1 *Lärande som en kroppsligt förankrad kognition*

Det finns ett antal olika definitioner av begreppet lärande beroende på vilket perspektiv på lärande man intar. Här väljer vi att beskriva lärande utifrån begreppet *förkroppsligad kognition* (eng. *embodiment*) då vi utgår ifrån att allt lärande och därmed inläring av språk är en kroppsligt förankrad handling det vill säga ett resultat av ett ömsesidig påverkan mellan hjärna, kropp och omgivning (Moser 2009).

Förkroppsligad kognition, också kallad *situerad kognition* kan definieras som samtidig kognitiv och kroppslig process integrerad med det aktuella sammanhanget. Denna syn på kognition framhåller betydelsen av yttre stimuli, såväl icke-verbala som icke-språkliga, för våra meningsskapande processer. Det sätt vi uppfattar dessa yttre stimuli på påverkar i sin tur hur vi skapar mening i konkreta situationer. Kognitionen uppstår således inte bara när vi engagerar oss kroppsligt i vår fysiska omvärld, utan också när vi interagerar med vårt sociala sammanhang. Med detta sagt är kunskaperna och färdigheterna vi tar till oss inte bara psykiska fenomen som försiggår i vår egen hjärna, utan är också kroppsligt förankrade och därmed utgör en integrerad del av ett större sammanhang (Tiselius 2022).

Ur ett pedagogiskt-didaktiskt perspektiv betraktas förkroppsligad kognition både som en process som ligger till grund för lärande och som en konsekvens av lärandet. Den förstnämnda infallsvinkeln ger uttryck för att allt lärande sker genom kroppen, eftersom erfarenheter skapas i och genom konkreta handlingar, som i själva verket är kroppsrelaterade processer. Den andra infallsvinkeln framhåller att även konsekvenserna av inlärningsprocessen är kroppsligt förankrade. Därmed utgör både hjärnan och kroppen ett enhetligt minnessystem. Sammanfattningsvis uppstår lärande både i och genom konkreta aktiviteter, och som ett resultat av dessa aktivitetens kroppsliga förankringar (Moser 2009).

Att aktiviteter som till exempel friluftslivsaktivitet kan kroppsligt förankras beror på de sinnesförmågor (syn, hörsel, känsel, smak, lukt) och perceptioner (tolkningar i centrala nervsystemet) som uppstår genom de direkta och indirekta erfarenheter som skapas i handlingen. Förutom den sinnesmässiga upplevelsen är våra tidigare erfarenheter och kunskaper, samt känslor, attityder och relationer till den konkreta aktiviteten också aktiva medskapare för aktivitetens kroppsliga förankring (Moser 2009). En sådan fullständig kroppsförankring (eng. *full embodiment*) inbegriper hela människans tillvaro och knyter ihop hennes kognitiva, motoriska, estetiska, sociala och identitetsutvecklande läroprocesser. Lärande kan därför utifrån kroppsligt förankrad kognition definieras som en ömsesidig process mellan individen och hennes sociokulturella miljö. Det är individens egna kroppsliga handlingar (*embodied actions*) som ligger till grund för tillägnande av nya erfarenheter och kunskaper. (Moser 2009).

3.2 Andraspråksinlärning

Enligt Abrahamsson (2009) kan andraspråksinlärning definieras som det intuitiva och naturliga tillägnande av implicita kompetenser i något språk som lärs in efter modersmålet. Med intuitivt tillägnande av andraspråk menas de inlärningsprocesser som sker utifrån språklig exponering och interaktion med modermåltalare i en naturlig andraspråksmiljö. De språkliga kompetenser (tex ordföljd i svenskan) som anammas genom språklig exponering benämns som *implicita* eftersom de snappas upp och senare reproduceras utan att eleven reflekterar över eller ens är medveten om dem. Till skillnad från andraspråksinlärning är inlärning av främmande språk (tex inlärning av tyska i den svenska skolan) till stor del präglad av *explicit* (medveten) kunskap om språkets uppbyggnad och grammatiska regler (Abrahamsson 2009).

Ytterligare distinktion som brukar göras är den mellan första- och andraspråksinlärning. Ett förstaspråk är som namnet antyder det språk som först etablerats i en individs språkliga repertoar. Den huvudsakliga skillnaden mellan första- och andraspråksinlärning är att den sistnämnda kan variera i såväl inlärningshastighet som inlärningsframgång, medan förstaspråkstalare i regel uppvisar fullständig (implicit) språkbehärskning redan vid 5 års ålder. Detta kan förklaras med en rad sociolingvistiska och individuella faktorer som gör sig gällande vid andraspråksinlärning och vilka har stor betydelse för hur framgångsrikt man lär sig ett andraspråk (Abrahamsson 2009).

Exempelvis anses startålder och språklig exponering spela en avgörande roll för hur stora framsteg man kan göra i sin andraspråksbehärskning. Det språkliga inflödets roll kan inte nog

betonas och det är just denna faktor som till stor del är närvarande i informella sammanhang som till exempel vid utövandet av olika friluftslivsaktiviteter i mindre grupper. Genom genuin språklig interaktion skapas goda förutsättningar för inläraren att öka medvetenheten och uppmärksamma andraspråkets språkliga drag (Abrahamsson 2009). Friluftundervisning i sin bästa form utgörs av en interaktions- och inflödesrik miljö på såväl lingvistisk (textgruppuppgifter och samarbete) som extralingvistisk nivå (inre känslor, upplevelser, ljud och lukter), vilket i sin tur kan verka främjande för elevernas lärande utveckling av andraspråk.

Att lära sig svenska som andraspråk betyder att lära sig kunskaper i och på det svenska språket, hävdar Gibbons (2018). Till kunskaperna *i* svenskan hör svensk grammatik och svenskans uppbyggnad. Att tala, läsa, skriva och höra är språkfärdigheter som krävs för att kunna inhämta och producera information på det svenska språket. Det som alltså talas, skrivs, läses och hörs kan beskrivas som kunskaperna *på* det svenska språket. De här kunskaperna är i praktiken oskiljaktiga. För att kunna förstå och göra sig förstådd i svenskt sammanhang behöver man skaffa sig kunskaperna både i och på målspråket. Denna kunskapsanskaffning kan enbart ske genom inlärningsprocessen.

Inlärningsituationer kan variera och vara såväl kognitiva som icke-kognitiva. Kognitiva lärsituationer sker vanligen i klassrummets lärandemiljö där tankemässiga aktiviteter utgör en viktig del. Icke-kognitiva lärsituationer kan däremot erfaras utanför klassrummets väggar i en mer okontrollerad inlärningsmiljö, tex när man lär sig paddla kajak. I det sistnämnda förenas handlingar och begrepp samman och man lär sig både ämnesspråk och paddlingsteknik genom att göra. Det är alltså genom görandet språk och handlingar förenas och kunskaperna erövrats (Dahlgren & Szczepanski 1998).

3.3 Friluftsliv och friluftslivets pedagogik

Friluftsliv är ett svårdefinierat begrepp, dessutom har skilda uppfattningar även bidragit till att innebörden av begreppet genom åren varierat (Beckman 2004). Den definition som sedan 2010 beskrivs vara Sveriges officiella definition lyder; ”Friluftsliv är vistelse utomhus i naturen- och kulturlandskap för välbefinnande och naturupplevelse utan krav på tävling” (Tugetam 2020). Enligt denna definition är huvudsyftet med friluftsliv att få miljöombyte samt positiva naturupplevelser och erfarenheter. Det kan alltså omfatta allt ifrån en skogs promenad, matlagning på stormkök i en havsmiljö till kanotåkning i en sjömiljö. Friluftsliv avgränsas således tydligt från tävlingsidrotten där målsättningen är att nå tävlingsresultat (Nilsson 2012).

Denna kravlösa vistelse i naturen, kallad för friluftsliv, har med tiden kommit att användas som pedagogisk metod för att uppnå något annat (Tugetam 2020). Friluftsupplevelser och erfarenheter samt natur- och kulturmiljöer kan, utifrån ett pedagogiskt perspektiv, användas som en metod/plats för lärande och personlig utveckling. Exempelvis har en mängd olika projekt runt om i Norden framgångsrikt använt friluftsliv som ett verktyg för social integration av nyanlända (Pitkänen et al., 2017). I undervisningssammanhang finns exempel där friluftsliv använts som metod för att skapa djupare relationer mellan elever samt öka elevers lärande i till exempel geografi och naturkunskap och (Tugetam 2020). Likaledes har två norska studier påvisat friluftslivets positiva effekter på inläring av främmande språk engelska (Myhre & Fiskum 2021). Friluftslivets pedagogik innefattar således inte bara friluftskunskaper och friluftsteknik i största allmänhet, utan också geografi, historia, humanekologi, hälsa, slöjd, bild och många andra praktiska aktiviteter. Med hjälp av friluftslivets pedagogik kan dessa ämneskunskaper och inte minst deras specifika ämnesspråk, tillägnas genom direkta upplevelser och erfarenheter (Brugge et al. 2019). Ur detta perspektiv och med utgångspunkt i tidigare forskning finns det goda skäl att tro att friluftsliv också kan användas som ett verktyg för att främja elevers inläring av andra(språk).

Mikaels (2017) skiljer mellan friluftsliv och utomhuspedagogik och beskriver utomhuspedagogik som utomhusbaserat metodiskt redskap som kan vara tillämpligt i många olika undervisningsämnen i skolan. Friluftsliv ska däremot ses som ett kunskapsområde i vilket utomhuspedagogik kan användas (Mikaels 2017). Med detta sagt kan det konstateras att utomhuspedagogik är en bredare inlärningsmetod som inkluderar alla lärandeaktiviteter som äger rum i utomhusmiljöer, alltifrån trädgårdar, stadsparker till fjärran berg. Friluftslivets pedagogik är å sin sida en mer specifik inlärningsmetod inriktad mot naturassocierade lärandeaktiviteter i friluftslandskapet (Nilsson 2012).

3.4 Diskursanalys

För att kunna förstå begreppet diskursanalys måste först diskurs- och analysbegreppet klargöras. En analys kan förklaras som ett sätt att dela upp ett fenomen i mindre delar för att i förlängningen kunna beskriva dess beståndsdelar, tydliggöra hur det fungerar och avslutningsvis tolka vad det betyder (Denscombe 2018). Diskursbegreppet kan å sin sida beskrivas som en bestämd uppsättning av tecken varigenom man talar om och förstår världen. Denna teckenuppsättning och därmed förståelse om och tolkning av världen kan variera beroende på vilket förhållningssätt till världen man intar. Olika sociala domäner, till exempel

medicin eller juridik, använder olika språkliga mönster för att beskriva den sociala världen. Eftersom föreställningar om världen, enligt det diskursanalytiska angreppssättet, alltid sker med hjälp av språket ges verkligheten olika betydelser beroende på hur språket representerar denna verklighet (Jørgensen & Phillips 2000).

Exempelvis skulle en meteorolog beskriva översvämning som en konsekvens av stora mängd regn som fallit, medan en oppositionspolitiker skulle bygga på en politisk diskurs och beskriva översvämningen som ett resultat av sittande regerings ovilja att bygga dammbyggnader. Meteorologen respektive politikern har alltså två olika utsagor som följs av de språkliga mönster som deras diskurser bygger på. En systematisk analys av dessa språkliga mönster, det vill säga diskurser, kallas för *diskursanalys*. Det betyder dock inte att översvämningen inte finns utanför de här diskurserna. Vattenståndet hade stigit oavsett vilken föreställning om översvämningen man har. Men i och med att olika sociala domäner sätter in en översvämning i olika sammanhang hamnar översvämningens fenomen i olika diskurser och får därmed olika betydelser, vilket i sin tur kan få skilda sociala konsekvenser (Jørgensen & Phillips 2000).

Det kan därför konstateras att människors sätt att tala aldrig bara avspeglar en redan existerande verklighet, det vill säga den materiella verkligheten som finns utanför diskurserna. Utifrån ett diskursanalytiskt perspektiv skapar och omskapar människor aktivt sin identitet och sin representation av verkligheten med hjälp av språket. Dessa språkliga representationer av verkligheten kallas för diskurser och spelar en viktig roll i den sociala konstruktionen av världen. Den sociala världen är således antiessentialistisk, vilket betyder att den inte finns några fasta yttre förhållanden som kan bestämma och definiera dess karaktär. Med det sagt kan vår uppfattning om världen inte genast betraktas som en sann och objektiv, utan bör snarare ses som ett resultat av våra sätt att diskursivt konstruera verkligheten (Jørgensen & Phillips 2000).

Idrottslärares och naturpedagogernas uttalanden representerar alltså inte någon generell och vedertagen kunskap om hur friluftsliv kan påverka inlärning av andraspråk, utan snarare föreställer deras sätt att tala om och uppfatta eventuellt samband mellan dessa två fenomen. Deras verklighet betraktas därför varken som sann eller falsk, utan som diskursiv och studeras därför bortom frågan om vad som är riktigt eller felaktigt. Poängen med diskursanalysen är således att analysera olika bilder av verkligheten som framträder när idrottslärares respektive naturpedagogerna uttrycker sig i friluftsliv och andraspråksinlärning. Föremål för analysen blir därför deras språkliga uttryck som genom diskursiva mönster konstruerar deras sociala värld (Börjesson & Palmblad 2007).

Genom att interagera med varandra skapar vi en gemensam och för oss sann bild av verkligheten. Idrottslärarna och naturpedagogerna kan därför ha gemensamma mönster i sina utsagor som ett resultat av att de deltagit i liknande sociala processer. Det bör dock påpekas att våra kunskaper om världen alltid är situerade i ett visst kulturellt och historiskt sammanhang. Därför är vår syn på världen alltid historiskt och kulturellt präglad och därmed också föränderlig. Vår världsbild kan förändras över tiden, men förändringen kan också ske som ett resultat av kulturella förflyttningar. Av den anledningen kan man också förvänta sig vissa skillnader i lärarnas och naturpedagogernas uttalanden (Börjesson & Palmblad 2007).

3.5 Diskursteori

Inom det diskursanalytiska fältet utgör diskursanalys ett paraplybegrepp för en rad olika diskursanalytiska ansatser, däribland diskursteori. Diskursteorin är ett teoribygge utarbetat av statsvetarna och filosoferna Ernesto Laclau och Chantal Mouffe. Teorin har sin bakgrund i den poststrukturalistiska traditionen och menar att hela det sociala fältet (språk, identiteter och sociala relationer) är diskursivt konstruerat. Den generella premissen i diskursteorin är att betydelser av sociala fenomen (textscoutrörelse) aldrig kan fixeras. Ett socialt fenomen kan således ha flera olika betydelser då dess tolkning frambringas på olika sätt i olika sociala diskurser (Bergström & Boréus 2012).

Det råder exempelvis en samstämmighet inom en medicinsk diskurs om att kroppen kan delas upp i beståndsdelar och behandlas därefter. Inom den alternativa medicindiskursen betraktas kroppen däremot som en holistisk enhet som består av olika energipunkter. Bägge diskurserna vill alltså erövra en social domän, i detta fall medicin, fastställa sina betydelser och därigenom göra sin egen världsbild rådande (Jørgensen & Phillips 2000). Detta är dock aldrig möjligt då språkliga betydelser aldrig kan fixeras entydigt. Diskursteorin ser dessa ständiga försök att etablera nya språkliga mönster som en ingång för analys. Det som då analyseras är just de processer i vårt språkbruk genom vi försöker skapa och upprätthålla betydelsefixeringar, dvs. konventionalisera dem så att de uppfattas som självklara (Jørgensen & Phillips 2012).

Ett ovanstående exempel tydliggör hur olika uppfattningar om hur världen är beskaffad framhåller olika sociala handlingar som de rätta, vilket i sin tur medför olika sociala konsekvenser. En förändring i diskursen är således också en förändring av den sociala världen. Eftersom de sociala konsekvenserna oftast är konkreta kan diskursiva mönster, dess bevarande och förändring analyseras i konkreta situationer där språket används. Visserligen är den sociala världen föränderlig, som tidigare beskrivits, men i det konkreta språkbruket är identiteter,

kunskap och sociala relationer i princip alltid låsta och relativt reglerade (Jørgensen & Phillips, 2000). Därför ser vi diskursteori som en effektiv metod för att analysera idrottslärares och naturpedagogernas uttalanden om friluftslivets möjliga påverkan på inlärning av andra(språk).

Inom diskursteorin förklaras diskurs som ett försök att fixera tecknens betydelse inom ett visst sammanhang. Ett teckens betydelse bestmäns genom dess *ekvivalens*, dvs. koppling till andra tecknen och uttryck. Det betyder att ord får sin mening genom de relationer och associationer det har till andra ord i en specifikt kontext. Dessa s.k. *ekvivalenskedjor* är centrala för att förstå hur mening skapas genom språkliga praktiker (Bergström & Boréus 2012).

Diskursens slutenhet etableras dock inte bara genom att den påvisar betydelsemässigt relation till de ingående begreppen, utan också genom att den utesluter alla andra sätt som begreppens betydelser kan relateras till. Alla dessa möjliga betydelser som diskursen utesluter benämns som *ett diskursivt fält*. Idrottslärares och naturpedagogernas konkreta uttryck kan därför ses som reducering av betydelsemöjligheter där vissa betydelser dras fram och sätts i relation till varandra, medan andra avvisas. Denna process sker genom *artikulation*. Artikulationen gör i sin tur att diskursen uppfattas som sluten och total. Med hjälp av diskursanalys kan man analysera hur artikulationerna strukturerar diskurserna och därmed uppmärksamma de sociala konsekvenser som följs av dessa struktureringar (Jørgensen & Phillips 2000).

Diskurserna representerar emellertid inte bara kunskaper om de objekt som de talar om, utan skapar också de subjekt vi är. Diskurs kan således inte betraktas som något som vi som ett subjekt talar om, utan snarare något som talar genom oss. Människan är alltid situerad i en viss diskursiv praktik och därmed *decentrerat*, och som sådan kan aldrig tala utanför diskurserna. En process varigenom diskursen försätter individen i en bestämd *subjektsposition* och omvandlar henne till ett ideologiskt subjekt kallas för *interpellation* (Jørgensen & Phillips 2000).

Genom interpellation positionerar man sig som ett subjekt av en given diskurs och därmed får sin *identitet*. En individ identifierar sig således genom att den låter sig representeras av en samling diskursiva konstruktioner, s.k. *mästersignifikanter*. Ett exempel på en sådan signifikant är den diskursiva konstruktionen ”friluftsmänniska” som fastställer vad ”friluftsmänniska” liknar och skiljer sig ifrån. En rådande friluftsdiskurs sätter exempelvis likhetstecken mellan ”friluftsmänniska” och ”friluftsutrustning” och ”miljömedvetenhet” och ställer det mot ”stadsmänniska” och ”urban livsstil” och ”komfort”. Diskursen genererar alltså vissa sociala handlingar som människor förväntas leva upp till för att av omgivningen betraktas som en riktig friluftslivs- eller stadsmänniska (Jørgensen & Phillips 2000).

4 Metoder

I detta kapitel följer en redogörelse för studiens metodologiska överväganden, det vill säga hur urvalet av intervjupersonerna gått till samt hur forskningsintervjuerna genomförts. Vidare motiveras de metodval som har gjorts och de etiska överväganden som tagits hänsyn till. Slutligen framställs hur det insamlade materialet bearbetas och analyserats.

4.1 Urval

Ett strategiskt urval har använts där utgångspunkten vid val av deltagare grundats i deras relevans för undersökningstemat och deras erfarenhet av ämnet (Denscombe 2018). Idrottslärare och naturpedagoger med kunskaper om och erfarenhet av att undervisa andraspråkselever i friluftsliv har således avsiktligt valts ut. Några utvalda idrottslärare har även erfarenhet av att undervisa i skolämnet svenska som andraspråk. Dessa lärarprofiler besitter alltså särskilda kvaliteter och kan därmed ge en värdefull data i relation till denna studies syfte (Denscombe 2018). Kännedom om deltagarnas expertis och yrkeserfarenheter samt konkattuppgifter har erhållits av några anställda lärare på Gymnastik- och idrottshögskolan (GIH), vilket innebär att urvalet delvis också är ett resultat av en snöbollseffekt. Lärarna på GIH som är insatta i ämnet har alltså föreslagit personer som skulle kunna tänkas uppfylla studiens urvalskriterier. En av de föreslagna deltagarna har sedan hänvisat oss vidare till ytterligare en person som skulle kunna vara relevant för studien. Urvalet har därmed vuxit som en snöboll. Enligt Denscombe (2018) är snöbollsurval särskilt användbart när det inte finns någon urvalsram som underlättar sökandet av lämpliga deltagare.

Personerna som ingår i studien har kontaktats genom ett informationsmejl där studiens syfte redogjorts. Underlaget utgörs av fyra intervjupersoner, varav två är verksamma idrottslärare och två arbetar som naturpedagoger. Urvalet av fyra personer är delvis baserat på ett kumulativt tillvägagångssätt, vilket innebär att storleken på urvalet försatte att öka till den punkt där vi insåg att vi fått lagom stor och tillfredställande information med tanke på den omfång och den tid som vi förfogar över inom ramen för en uppsatsarbete på grundnivå (Denscombe, 2018).

En idrottslärare har svenska som andraspråk som sitt andra undervisningsämne, medan andra har erfarenhet av att undervisa i ämnet religion. Längden på yrkesverksamheten skiljer sig mellan de intervjuade lärarna alltifrån ett till fem år. Båda idrottslärarna arbetar i skolor belägna i storstadsområdet. En av intervjuade lärarna undervisar grundskolelever som går årskurs 7–9 medan en bedriver sin undervisning från årskurs 1–9. Andelen undervisande elever som läser svenska som andraspråk varierar mellan skolorna och från årskull till årskull. Till skillnad från

idrottslärarna bedriver de intervjuade naturpedagogerna sin undervisning på så kallade naturskolor som är belägna på landsorten i nära anslutning till naturreservat. Dessa skolors främsta uppdrag är att ge för- och grundskoleelever positiva naturupplevelser, väcka miljöengagemang hos dem samt förstärka deras kunskaper i alla skolämnen. Båda naturpedagogerna har långvarig erfarenhet av språkutvecklande utomhusundervisning och har undervisat såväl yngre som vuxna inlärare av andraspråkssvenska.

De deltagare som ingår studien presenterar alltså en heterogen grupp yrkesverksamma pedagoger som i olika utsträckning undervisat i friluftsliv. Intervjupersonerna besitter olika kompetenser och arbetserfarenheter samt har olika sociala och kulturella bakgrunder. I tabell 1 (bilaga 5) presenteras antal intervjupersoner som deltagit i studien, vilket område de arbetar i samt vilka ämnen och vilka åldersgrupper på elever de undervisar. Vidare presenteras hur länge de varit yrkesverksamma samt hur stor andel av undervisande elever läser svenska som andraspråk. Namnen på lärarna som presenteras i tabellen är fingerade.

4.2 Metod

Denna studie är av en kvalitativ karaktär där semistrukturerade intervjuer används som metod för att samla in data och besvara studiens frågeställningar. I och med att intervjuerna ger oss tillgång till respondenternas utsagor blir intervjumetoden relevant i förhållande till den valda teorin och analysmetoden - diskursteori, inom vilken just utsagor och språk är centrala. Valet av en kvalitativ metod grundas i att studien ämnar få en djupare och mer ingående förståelse om friluftslivsundervisningens påverkan på inlärning av andraspråk och möjligheten att använda friluftslivsaktiviteter som en metod för att främja språkinlärning. Då studien avser att utforska detta genom att ta del av idrottslärares och naturpedagogers uppfattningar och erfarenheter är forskningsintervjuer en relevant datainsamlingsmetod (Denscombe 2018). Dessutom lämpar sig forskningsintervjuerna särskilt bra när forskaren vill få en mer detaljerad bild av komplexa frågor samt ta del av värdefulla insikter från sakkunniga personer inom ämnesområdet, vilket däribland är avsikt med denna studie. Datainhämtningen kommer ske genom semistrukturerade intervjuer. Semistrukturerade intervjuer betecknas nämligen, till skillnad från strukturerade intervjuer, av ett mer flexibelt förhållningssätt där betoning ligger på att låta respondenternas svar och tankar styra riktningen på intervjun. Svaren är öppna vilket skapar förutsättningar för den intervjuade att utveckla sina idéer och synpunkter kring ämnet i fråga. Samtidigt har intervjuaren möjlighet att använda frågorna utvecklingsmässigt, det vill säga ändra och utveckla dem under arbetets gång (Denscombe 2018).

4.3 Genomförande

Vid insamling av data upprättades en intervjuguide med öppna frågor (se bilaga 4). Frågorna i intervjuguiden formulerades utgående från studiens syfte och forskningsfrågor och berör ämnen som: Friluftsliv som metod för (språk)lärande, skillnader i elevernas kommunikation inomhus och utomhus samt var, när och hur språket används i samband med friluftslivsundervisningen. Målet med intervjuguiden var att få svar på våra forskningsfrågor, samt skapa en spontan och flytande konversation, där intervjupersonerna skulle känna sig motiverade till att berätta om sina tankar och idéer (Esaiasson 2017). För att uppnå detta ställdes inledande frågor för att skapa en bekväm och god stämning. Därefter påbörjades de tematiska frågorna, dvs. öppet formulerade frågor med syfte att låta respondenternas upplevelser och tankar få utrymme med så lite inverkan från vår sida som möjligt. För att få mer information om redan ställda frågor ställdes uppföljningsfrågor och vid behov även direkta frågor, för att få mer information om sådant som ännu inte kommit upp under intervjun. Vid de tillfällen då det skulle säkerställas om svaret uppfattades rätt ställdes även tolkande frågor (Esaiasson 2017). Vi använde oss även av så kallade tratt-tekniken, vilket innebär att ett tema inleddes genom att det först ställdes mer generella temafrågor för att sedan gå in på mer specifika och konkreta frågor. Till exempel inleddes en temafråga genom att respondenten tillfrågades om att beskriva hur friluftsliv kan vara en plats för lärande för att sedan gå över till frågan om friluftslivsundervisning även kan vara en plats för lärande av andra ämnen än friluftsliv. Denna fråga specificerades ytterligare och respondenten ombads att beskriva hur hen upplever att friluftslivsundervisning kan bidra till ökat lärande av andraspråkssvenska. Samtliga intervjuer genomfördes via den digitala plattformen Zoom och höll på i en ungefär halvtimme. Samtalen spelades in och anteckningar fördes under intervjuernas gång. Därefter transkriberades intervjuerna genom att inspelningarna avlyssnades samtidigt som det avlyssnade materialet skrevs ner i word dokument.

4.4 Databearbetning och analys

Under transkriberingsarbetet togs inte hänsyn till pauser, upprepningar och icke-verbal kommunikation såsom gester, hållning och tonläge, varför transkriberingsmetoden kan betecknas som en bred transkribering (Mackey & Gass 2016). Det transkriberade innehållet kategoriserades först enligt frågorna i intervjuguiden. Därefter strukturerades materialet tematiskt så att deltagarnas svar parades ihop med den frågeställning som svaret svarade mot. Materialet analyserades sedan med hjälp av diskursteori där fokus lades på det som deltagarna faktiskt sade och inte sade för att efteråt identifiera gemensamma mönster i deras utsagor. Det

lades också märke till utsagornas liktydighet, skiljaktighet och upprepbarhet. Det sammanställda materialet delades sedan upp i mer detaljerade kategorier. Närmare bestämt har materialet kategoriserats efter de diskurser, identiteter och sociala rum som identifierats i respondenternas utsagor och har därefter tolkats och förklaras med hjälp av diskursteoretiska begrepp. Nedan redogör vi hur vi har gått till väga när analyserat vårt material.

För att kartlägga idrottslärares och naturpedagogernas diskurser inom domänerna friluftsliv och andraspråksinlärning har vi lokaliserat de olika *nodalpunkter* kring vilka diskurser organiseras. Som tidigare sagts förklaras diskurs inom diskursteorin som ett försök att entydigt fastställa tecknens betydelse inom en viss social domän. *Tecknen* kallas då för moment och deras betydelse bestäms genom att de sätts i relation till andra närliggande tecken i diskursen. Tecken kring vilket alla andra tecknen i en diskurs organiseras och får sin mening kallas för nodalpunkter. Exempelvis är tecken ”läger” en nodalpunkt i scoutdiskursen kring vilken andra tecknen, som till exempel ”vindskydd”, ”eldstad” och ”öljetter” får sin betydelse. Utanför scoutdiskursen är dessa ord relativt tomma och deras betydelse kan avsevärt förändras så snart de sätts i en annan diskurs, till exempel krigsdiskurs. Det finns alltså ett slags förhållande mellan olika tecknen i en diskurs, s.k. *ekvivalenskedjor*, genom vilken tecknens betydelser bestäms och nodalpunkten utkristalliserar (Bergström & Boréus 2012).

För att utröna hur respondenternas identiteter är diskursivt strukturerade har vi identifierat de *subjektpositioner* som de diskursiva strukturerna erbjuder som enda möjliga. I teoriavsnittet har en individs subjektposition beskrivits som organiserad av en samling symboliska betydelser s.k. *mästersignifikanter*. En individ formar således sin subjektposition eller sin identitet genom att låta sig representeras av en bestämd uppsättning mästersignifikanter (Jørgensen & Phillips 2000). Vi har därmed karakteriserat respondenternas identiteter genom att vi lokaliserat de mästersignifikanter kring vilka deras identiteter är organiserade. För att exemplifiera det hela har vi karakteriserat en respondentens identitet (tex ”stödande och ödmjuk idrottslärare”) genom att vi identifierat de kedjor av betydelser som den ekvivalerar med (tex ”prestigelös undervisning”).

Likaledes har vi karakteriserat olika sociala rum genom att vi identifierat de *myter* kring vilka de sociala rummen är organiserade. Enligt Jørgensen & Phillips (2000) är myterna tillfälliga struktureringar av verkligheten som egentligen är imaginära men helt nödvändiga för våra handlingar. Ett exempel på en sådan struktur är begreppet ”friluftslandskap” som är vår föreställning av ett område avsett för rekreation och friluftaktiviteter. Vi försöker alltså tillskriva saker ett objektivt innehåll för att kunna tolka och ge mening till våra handlingar. Likaledes som identiteterna har myterna identifierats genom att de kopplats till de

betydelsekedjor som de ekvivalerar med (tex "naturupplevelse", "hälsa", "Allemansrätten") Med detta sagt spelar sociala rum, liksom diskurser, en viktig roll i förandet av individers subjektivitet och identitet. En individs identitet skapas således inte enbart i interaktion med andra människor inom en viss diskurs, men också som ett resultat av samspelet mellan individen och dess sociala rum.

I samtliga ovanstående kategorier kollades efter dikotomier, dvs. två kontrasterande och ömsesidigt uteslutande kategorier eller idéer. Oavsett om det handlar om diskurser, identiteter eller sociala rum etableras dessa alltid relationellt, dvs. i relation till något som de utesluter (Jørgensen & Phillips 2000). En identitet (tex naturpedagog) får således inte sin betydelse enbart genom de relationer det har till andra begrepp i en diskurs (tex "stormkök" och "kikare") utan också genom att ställas mot andra begrepp (tex "karriär" och "teknologinörd"). Likaså ställer sig ett socialt rum "utomhus" mot "inomhus" och därmed får sitt innehåll och sin mening.

4.5 Etiska överväganden

Med hänsyn till god forskningssed har vi utgått ifrån Vetenskapsrådets (2002) fyra huvudkrav: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet när vi planerat och genomfört vår studie. Samtliga deltagare informerades om studien skriftligen samt delgavs information om att deltagandet är frivilligt och att de när som helst kan dra sig ur studien, utan att behöva ange skäl (bilaga 3). Samtycke inhämtades genom att deltagarna undertecknade en samtyckesblankett (se bilaga 4) som skickades via mejl i samband med genomförandet av intervjuerna. Med respekt för deltagarnas integritet och privatliv har deltagarnas namn pseudonymiserats. Med anledning av detta ställs vissa krav på säker datahantering, varför intervjutranskriptionerna har lagrats i en särskild mapp på våra datorer samt skyddats med ett lösenord under arbetets gång. Därigenom anser vi att vi lever upp till konfidentialitetskravet. I avsikt att garantera nyttjandekravet kommer det lagrade datamaterialet endast att användas i forskningssyfte och av personer inom forskningsprojekt. När undersökningen slutförts raderas allt insamlat datamaterial.

5 Resultat

I föreliggande kapitel presenteras studiens resultat. Resultatet redovisas tematiskt i relation till studiens syfte och frågeställningar och är indelat efter olika kategorier grundade på några gemensamma diskursiva mönster som har varit möjliga att urskilja i respondenternas utsagor. I materialet har flertalet utsagor kunnat identifierats som använts av respondenterna under intervjuerna för att beskriva friluftslivsämnet som en plats för lärande och dess påverkan på inläring av andraspråk.

5.1 Frågeställning ett

Hur beskriver idrottslärare och naturpedagoger friluftslivsämnet som en plats för lärande av (andra)språk?

Friluftslivsämnet som en plats för lärande beskrivs vara något annat än den plats för lärande som klassrummen inomhus utgör. Exempelvis lyfter respondenterna friluftslivets förankring till vardagen och verkligheten utanför klassrummet som en central förutsättning för lärande utomhus. De menar att naturområden såsom skogar, stränder och sjöar framgångsrikt kan användas som en plats för lärande och undervisning, inte minst när det gäller inläring av andraspråk. Agnes motiverar sina synpunkter genom att peka på natur som en ”verkligare” miljö som försätter individen i olika situationer och kräver ett aktivt och ansvarstagande engagemang, såväl fysiskt som språkligt.

Agnes: ”Liksom använda sig av naturen som klassrum som en pedagogisk arena. (...) alltså jag har upplevt att en del kvinnor kliver fram då för att de känner sig så trygga i att servera mat och då kan de också använda språket och berätta vad det är som serveras eller hur de har lagat det och sådär och då använder de språket på ett annat sätt. (...) Ute är det ju aldrig jag som gör elden, utan det är alltid mina elever. Det är ju alltid de som fixar eld för då pratar vi om det, hur gör man eld? Och då får de ju massor av ord.”

Amir tänker i liknande banor som Agnes och menar att verklighetsanknuten miljö kan gynna inläring av andraspråk. Lärande genom handling (eng. learning by doing) är något som Amir anser utgör en viktig del av friluftsupervisning. Denna undervisningsmetod bygger på praktiska erfarenheter, där individen ses som en aktiv deltagare i konstruerandet av nya kunskaper (Säljö 2015). Genom att engagera sig fysiskt och undersöka olika föremål och fenomen i deras naturliga miljö utvecklas en mer djupare förståelse för de begrepp man lär sig, menar Amir.

Amir: "...mycket andra möjligheter som du kan som heter det här learning by doing. Genom att göra saker, alltså som du kan göra, känna med händerna, du pratar kanske tre timmar om lavar eller mossar liksom i skolan, men du vet inte vad de är förens du går och känner på dem."

David upplever att naturen som plats å ena sidan och den avslappnade aspekten i friluftslivsundervisningen å andra sidan ger upphov till mer kommunikation. Han uttrycker detta genom att framhäva att friluftsliv blir något fridfullt, stressfritt och avslappnat, vilket enligt David bidrar till en miljö som är positivt för inlärandet av ett nytt språk. I sitt uttalande ställer David friluftslivets prestigelöshet mot skolans ofta prestationsinriktade undervisning, trots att han inte direkt uttrycker det. På så sätt konstruerar han en diskurs inom vilken friluftsliv upplevs som något stressbefriande, avslappnande och prestigelös men inte kravlös.

David: "Självklart man pratar otroligt mycket i skogen och det blir ju ett lugnt tempo utan stress, det tror jag är något positivt. Det görs ofta en ganska stilla, lugn och avslappnad miljö. Kanske inte lika pressad, liksom att den ska bli prestigelös på ett sätt och inte kravlös men..."

Agnes understryker särskilt naturens upptäckande, intresseväckande och utforskande egenskaper. Dessa egenskaper ser hon som själva motorn som sätter i gång lärprocesser hos individen. Dessutom ger hon uttryck för elevernas ökade behov av användning av bestämda ordklasser när de är ute i naturen. En vistelse i en variationsrik miljö kräver med andra ord en ökad användning av beskrivande (adjektiv) och innehållsrika (substantiv) ord för att exakt kunna förmedla det man ser, känner, hör eller varit med om.

Agnes: "Men samtidigt så har man bara klassrummet runtomkring sig. Om jag går ut och tar ut gruppen då blir det ständigt frågor om vad heter den här eller den här känner jag igen från mitt hemland eller, alltså man behöver mycket, mycket mera beskrivande ord och också mera substantiv, men väldigt många fler adjektiv när man är ute och vill beskriva vad man gör."

Amir delar Agnes bild om behovet att använda fler adjektiv när man utövar aktiviteter i en utomhusmiljö. Han tillägger dessutom hur detta praktiska engagemang i en utemiljö i sin tur kan påverka elevers kommunikativa förmåga positivt. Dock kan olika elever fungera olika i olika sammanhang. Vissa elever är mer kommunikativa när undervisningen bedrivs inomhus medan andra kommunicerar mer vid utomhusundervisning, poängterar han.

Amir: "Den är en hård och den är mjuk liksom och så och så lär man sig också språk som adjektiv eller så. (...) Det är spontant totalt och de frågar mer ute helt enkelt. Jag tror deras kommunikation ökar. Sen finns olika elever, några funkar bättre ute några funkar bättre inne, så det helt beror på människan liksom."

Filip lyfter fram den plastbaserade aspekten av friluftslivsundervisningen som gynnsam när det kommer till lärandet av ett andraspråk. Enligt Filip finns det fördelar med att varva den mer praktiska friluftslivsundervisningen med något som kräver resonemang och tankearbete. Genom att utgå ifrån omgivningen och användandet av ett utforskande synsätt kan det, enligt Filip uppstå diskussioner och frågeställningar om platsen. Möjligheten att få uppleva något praktiskt och samtidigt resonera är moment som Filip beskriver som fördelaktiga när det kommer till andraspråksinlärning.

Filip: ”Friluftslivsundervisningen där man kanske snarare pratar om platsen och historien och hur den här platsen kanske har förändrats genom åren. För då kan det vara liksom utforskande övningar att de får gå omkring i naturen och titta på hur har det här platsen sett ut förut? Varför är det torrt här? Varför har det växt? Varför växer det massa vass på den där sidan utav skogen. Nu är det torrt, hur kan det? Hur kan det här platsen sett ut för 1000 år sedan?”

Agnes menar att undervisning i friluftsmiljö skapar en mer jämlik lärar-elever-interaktion som i sin tur kan ha språkfrämjande effekter. Genom att gå sida vid sida istället för att sitta ansikte mot ansikte som i en traditionell klassrumsmiljö skapas en icke-hierarkisk känsla mellan läraren och eleverna, vilket kan minska pressen på eleverna att uttrycka sig. Vidare framhäver Agnes möjligheten av att vara med om och dela samma upplevelser. Enligt henne skapar detta en gemensam grund för språklig interaktion.

Agnes: ”Det är ju också att gå sida vid sida istället för att sitta så här som vi gör nu. Det kan ju bli en viss press också. Jag är lärare och du är elev eller något sånt där. Men när vi går sida vid sida i naturen då upplever vi samma sak samtidigt. Vi ser samma sak runt omkring oss och då kan vi liksom se det där borta och då kan man peka och titta och sådär så att, men jag tycker verkligen att jag får mer språk ur eleverna också.”

Filip ser på friluftslivsämnet som en rolig, utmanande och luststyrd miljö som kan öka elevernas delaktighet i det språkliga lärandet. Han menar att om en elev finner något både underhållande och utmanande kan denne i högre grad bli en integrerad del av den språkliga aspekten. Däremot är det viktigt att eleven känner sig trygg i friluftsmiljön. Enligt Filip är trygghet en viktig förutsättning för lärande i naturen.

Filip: ”Mycket handlar ju om upplevelser och det luststyrda, det kan jag tänka. Att om en elev tycker att någonting är givande, roligt och utmanande så blir man en större del av det språkliga, men det handlar mycket om trygghet. (...) det positiva är om man lyckas göra det till en trygg plats, vilket man oftast gör tänker jag för vi är inte mitt ute i urskogen”

5.2 Frågeställning två

Vilka erfarenheter har idrottslärare och naturpedagoger när det gäller friluftslivets påverkan på andraspråksinläring?

Genom de situationer och möten som uppstår under friluftslivsundervisningen, så som mötet med naturen, gruppdiskussioner och praktiska utföranden menar respondenterna att friluftslivsundervisning kan ha en inverkan på andraspråksinläring. Exempelvis lyfter båda idrottslärarna natur- och friluftsupplevelser som framträdande när det kommer till inläring av ett andraspråk. Enligt dem bidrar naturmöten och friluftsliv till att nya dimensioner för lärande skapas. Möjligheten att aktivera flera sinnen och de nya intrycken utomhus beskrivs som positiva för lärande.

David: ”Det blir väldigt mycket uppleva, testa på och där är väl min uppfattning om att man lär sig ofta väldigt bra av. Det blir också en ganska, det blir en ny miljö för eleverna att vara i och lära sig saker.”

Amir anser att friluftsupplevelser spelar en viktig roll vid inläring av nya begrepp. Han betonar vikten av att skapa konkreta upplevelser och direkta erfarenheter för att underlätta begreppsbildning. Han menar att genom att engagera sinnen och fysiskt involveras i inlärningsprocessen kan man förena begrepp- och erfarenhetskunskap och därmed lättare memorera det man lärt sig.

Amir: ”Ja, bara upplevelsen, liksom hur du upplever saker genom att göra. Det är att känna på saker, att använda sinnen är det som hjälper eleverna att kunna komma ihåg saker. Hur vet man hur en mossa ser ut? I en vanlig undervisning så är den ju grön i en NO-bok till exempel men när du går ut och så ser du att den är också vit, gul, mjuk eller hård liksom och då de här faktorerna finns inte liksom.”

Agnes upplever å sin sida hur grupparbeten och det meningsfulla sammanhaget man befinner sig i kan fungera som stöd när eleverna vill verbalisera sina upplevelser och erfarenheter. Genom att sätta ord på det man ser, hör eller känner ökar också förståelsen av det man upplevt eller erfårit samtidigt som man utvecklar sitt andraspråk. Hon ger uttryck för ett friluftsliv som en interaktionsrik miljö som kan underlätta individen att se mönster och sätta saker i sitt sammanhang.

Agnes: ”Det som är liksom kontentan, det är det där att när man gör saker tillsammans och sätter ord på det. Då blir det liksom rikare, man förstår sammanhang bättre man, man kan dra egna slutsatser, man kan jämföra med annat som man tidigare har gjort eller läst eller så där.”

David ger uttryck för en friluftsliv som en plats där man har möjlighet att visa praktiska kompetenser inom något som man redan har god kunskap om. Detta kan i sin tur vara fördelaktigt om en elev inte behärskar det svenska språket fullt ut. Han menar att friluftslivets praktiska egenskaper kan fungera som stöd när eleven vill uttrycka sig på sitt andraspråk. Dessutom kan detta kontextuella stöd fungera som en igångsättare för en meningsfull kommunikation.

David: ”Så det här skulle kunna vara ett positivt exempel att när man får visa någonting som man är duktig på, som man har kunskap om redan ganska mycket och om man har svårt att lyckas i svensk skola för att man inte kan språket och så kommer det någonting praktiskt som man har jättemycket kunskap så hittar man sätt att kommunicera på.”

David betonar också vikten av det sociala sammanhanget när det kommer till lärandet av ett språk. Ett sammanhang som han menar får utrymme vid friluftslivsundervisningen, då mycket av uppgifterna utförs tillsammans med andra. Denna sociala kontext beskriver han som betydelsefull vid inlärandet av ett nytt språk då eleverna genom det sociala samspelet automatiskt blir involverade i olika språksituationer. David framhäver att även om eleven inte förstår eller deltar aktivt i konversationerna, så finns det ändå en vinst i sig att hon bara är där och lyssnar. Med detta menar han att olika friluftslivsaktiviteter kan möjliggöra för passivt språkinlärande.

David: ”Sociala sammanhanget i en friluftsmiljö blir någonting annat än i en idrottshall. Ofta så arbetar man i en grupp och inte ensam. Så det en bra plats för det sociala samspelet, att bara komma in i gruppen, för det är kanske det viktigaste för de nyanlända eleverna, bara det att få sättas in i en grupp liksom så då blir man ju inkastad i språk även om man själv inte har den språkliga förmågan och kanske varken förstår eller pratar, så man får ju höra otroligt mycket.”

Filip upplever också att gruppdiskussioner är mer framträdande i friluftslivsundervisningen än i undervisningen inomhus. Dock kan olika elever agera olika i olika situationer. Vissa deltar aktivt i diskussionerna medan andra kan uppleva det som obehagligt och i stället avstå från att kommunicera. Men att bara närvara och lyssna kan också verka främjande för inläring av andraspråk, understryker Filip.

Filip: ”Det blir som ett klassrum i skogen, det blir mycket diskussion i grupper liksom. Mer än vad det blir i en idrottshall eller ett klassrum. Men det kan skilja sig jättemycket och alla barn är olika. Vissa tar ju för sig jättemycket och vissa tycker att det är jätteobehagligt och pratar kanske inte alls och kommunicerar inte alls, men att bara vara där och lyssna blir ju en stor vinst.”

Vidare menar David att friluftsupervisningens prestigelösa karaktär smittar av sig på andraspråkselevernans kommunikation som därmed också upplevs som befriad från press och prestation. Av den anledningen vågar andraspråkseleverna att ta för sig och uttrycka sig på svenska, utan krav på presentation och språkligt korrekthet.

David: "Ja, men som ett exempel där då med tanke på att det är en ganska lugn miljö, alltså en ganska avslappnad plats som vi arbetar på så det blir ofta man kan sitta och prata med nyanlända elever, hur och vad de gör eller har gjort, vad de har för erfarenheter, vad det heter på deras språk. Där är också ett sätt att få med de i det sociala sammanhanget."

Filip ser på friluftsupvisiteter som en utmärkt möjlighet för eleverna att språkligt förflytta sig från det konkreta språkbruket till ett mer abstrakta sådant. Han anser att friluftsupvisiteter skapar konkreta upplevelser och därmed ett språkbruk som är mer konkret och vardagsrelaterat. Detta spontana talspråk ställer han i kontrast mot det mer abstrakta skolrelaterade språket. Enligt honom kan friluftsupviselserna fungera som en bro mellan dessa två typer av språkbruk och användas som grund för skriftliga reflektioner i klassrummet. Att koppla samman konkreta upplevelser och erfarenheter med abstrakta språkliga uttryck kan enligt Filip i sig vara språkutvecklande.

Filip: "Ypperligt tillfälle att liksom gå ifrån det konkreta till det mer abstrakta. Här är det någonting som de har fått uppleva, sen så kanske i klassrummet eller någonting annat så kanske de får skriva om det. Kan jag absolut tänka mig att det kan vara liksom en grund som man använder sig utav för att utveckla språket."

Agnes ser friluftsupvisiteter som praktiska moment genom vilka en naturlig vilja att förstå och kunna beskriva det man gör uppstår. Hon anser att det ligger i människans natur att sätta ord på saker och ting i sin omgivning så länge de sätts i ett meningsfullt sammanhang. Om en elev använder olika verktyg och föremål i naturen för att lösa meningsfulla uppgifter så kommer hon känna behov av att benämna dessa. Agnes tar upp ett exempel om hur orden "spänta" och "eggen" kan vara svårt att lära sig om man i samma ögonblick inte har kniven i handen och späntar ved till brasan.

Agnes: "Och det blir så naturligt om man känner behov av att kunna beskriva vad det är vi gör. Så att det är väl det att man liksom, ni vet som när man satt i skolan när man var liten och så tänkte man, kommer det här på provet nähä? Nej, då behöver jag inte lära mig det. Det kan ju bli lite samma sak när man sitter i ett klassrum. Så varför ska jag lära mig spänta och ordet eggen på kniv liksom. Men går man ut i naturen och använder de här sakerna då vill jag ju ha orden."

5.3 Frågeställning tre

Vilka delar av friluftsupervisning anser idrottslärare och naturpedagoger kan verka främjande för inläring av andraspråk och hur tillvaratar lärare respektive naturpedagoger dessa?

Att elever under friluftsupervisning hamnar i olika situationer vilka kräver att de gör sig förstådda och kan uttrycka sig verbalt menar respondenterna är främjande för dessas andraspråksinläring. För att skapa förutsättningar för lärande av andraspråk inom friluftslivsupervisning nämner Amir att han jobbar med specifika mål, exempelvis att eleverna ska få med sig tre nya begrepp efter varje lektion. Genom att aktivt engagera eleverna och återupprepa dessa ord skapas förutsättningar för lärande.

Amir: ”Jag ger till barnen i uppdrag och säger idag så ska vi lära oss tre ord tillsammans och det är träd, det är blomma och det är vatten till exempel och då går vi och försöker träffa de här orden. Det är ett träd och då ska de känna på den. När vi gör slut på dagen så repeterar vi de här tre orden så att vi vet att de tagit med sig någonting liksom från dagen.

En metod som Agnes finner som särskilt lämplig i sin friluftsupervisning när det kommer till inläring av andraspråk är igenkänning. Denna metod går ut på att andraspråks elever uppmanas att uttrycka sig genom att relatera till det de själva känner igen i sin omgivning. Därigenom uppstår ett naturligt behov och önskan att förvärva nya ord för att kunna beskriva sin omgivning, känslor och upplevelser. Enligt henne handlar det om att få eleverna vilja dela med sig av sina livserfarenheter och berätta om platser som har en särskild betydelse för dem. Agnes ger uttryck för ett tillvägagångssätt som skapar en personlig koppling till inläringen av nya ord.

Agnes: ”Jag jobbar jättemycket med igenkänning. Alltså språkinläring genom att de som är nya i Sverige som går på SFI att de får uttrycka sig kring det som de själva känner igen. För då brukar det bli att man, man vill ha fler ord, man har behov av ord och vill beskriva, man vill ju berätta om det som är mitt liksom så jag kan förklara att jag känner igen den här platsen, den ser ut som hemma hos min mormor...”

Adam skapar förutsättningar för inläring av svenska genom att anpassa regler och ramar av olika spel och lekar till friluftsmiljön. Han ger ett exempel på hur man kan genomföra en lek liknande ”hämta flaggan” i skogen, där deltagarna istället för att stjäla skatter samlar bokstäver inom en given tidsram. Vinnande lag är det som lyckas skapa flest ord.

Adam: ”Skapa egna spel och lekar, idrotter men att man ska twista om regler och ramfaktorer utefter ytan som vi är på, så det kanske ska vara att man kör en lek hämta flaggan fast i skogen och istället för att sno skatter så kanske man snor bokstäver och så har man en tidsbegränsning och sen så ska man skapa så många ord som möjligt när tiden är slut. Laget med flest ord skapade blir liksom vinnare.”

Filip ger uttryck för hur undervisningen utomhus bidrar till att det vardagliga och konkreta blir mer närvarande, något som Filip beskriver som en tillgång vid inläringen av ett språk. Genom att sätta ord på det vardagliga och det man har fått utöva skapas, enligt Filip, förutsättningar för lärande av ett andraspråk. Mot denna bakgrund blir det oförutsedda i naturen och allting runtomkring enligt Filip ingångar till lärande som sedan går att göra något språkligt utav.

Filip: ”Att de kanske är ute i naturen och observerar olika saker, så då får de kanske skriva liksom tre rader utav vad de ser och då kan det vara kanske att de observerar löv och man ser kanske träd och det kan vara en hare som skuttar förbi. Då skriver de ner de här tre raderna på sina observationer och sen så får de försöka skriva en dikt utav de här orden som de har observerat tillsammans.”

Enligt David och hans undervisningssätt präglas friluftslivsundervisningen av en betoning på begrepp. Detta bidrar enligt honom till att friluftslivsämnet blir en plats där många olika begrepp kopplat till friluftsliv diskuteras. Även om begreppen inte alltid kommer till användning i andra sammanhang, så menar David att den begreppsorienterade aspekten av friluftslivsundervisningen har en bidragande effekt på språkinläring.

David: ”Jag tänker att friluftslivsundervisningen ofta är, den är ju kanske mer, tycker jag på sättet jag undervisar, mer begreppsorienterad. I friluftslivsundervisningen så blir det ganska begreppsorienterat. Vi pratar om kottetricket liksom. Vad är kottetricket för någonting? Ja, men det, så här så tror jag att språkinläringen fast den blir väldigt specifik för friluftsliv och det kanske man inte har dunder nytta av i sitt vardagliga liv.”

6 Diskussion

I detta kapitel reflekterar vi över studiens resultat och ställer dem i relation till studiens syfte och frågeställningar. Först presenteras en kort sammanfattning av resultaten som följs av en resultatdiskussion där möjliga orsaker till resultaten diskuteras i detalj. Dessutom görs en jämförelse med tidigare forskning på området och resultaten diskuteras med hjälp av relevant litteratur, därefter presenteras studiens styrkor och svagheter med fokus på metod. Slutligen diskuteras studiens betydelse för undervisning i idrott och hälsa samt ges några medskick till framtida forskning inom området.

6.1 Resultatsammanfattning

Den här studien undersökte idrottslärares och naturpedagogers upplevelser, erfarenheter av och uppfattningar om hur friluftslivsundervisning kan påverka elevers andraspråksinläring av svenska. Studiens första frågeställning handlade om hur idrottslärare och naturpedagoger beskriver friluftslivsämnet som en plats för lärande av (andra)språk. Resultaten visade att friluftslivsämnet betraktas som en unik plats för lärande som skiljer sig markant från den traditionella klassrumsundervisningen. Respondenterna framhäver friluftslivets koppling till vardagen och ”den verkliga miljö” utanför klassrummet som en central aspekt för lärande och andraspråksinläring. Dessutom betonar de särskilt friluftslivsundervisningens stressbefriande, avslappnade och fridfulla karaktär. De upplever att en sådan prestigelös undervisningsmiljö främjar kommunikation och därmed inläring av andraspråk. Friluftslivsämnet framstår således som en plats för lärande som kan komplettera och berika den inomhusbaserade undervisningen.

Den andra frågeställningen handlade om idrottslärares och naturpedagogernas erfarenheter gällande friluftslivets påverkan på andraspråksinläring. Resultaten visade att olika situationer, såsom naturmöten, gruppdiskussioner och praktiska friluftslivsaktiviteter kan påverka andraspråksinläringen positivt. Genom att erbjuda konkreta upplevelser, aktivera flera sinnen och praktiskt engagera sig skapas det ett meningsfullt sammanhang för lärande. Detta sammanhang bidrar till att en djupare relation och förståelse för ord och begrepp skapas. Nödvändigheten av att kunna behärska språket för att lösa problem vid friluftslivsaktiviteter genererar, enligt respondenternas erfarenheter, en naturlig vilja hos eleven att förstå och kunna beskriva det man gör. Det visade sig också att friluftsliv som en plats kan locka fram ett lärande som leder till diskussion, något som respondenterna beskrev att aktiviteter inomhus inte gör på samma sätt. Ett sådant socialt samspel anses vara fördelaktig för elevernas språkutveckling.

Den tredje frågeställningen handlade om friluftslivsundervisningens språkfrämjande aspekter samt idrottslärares och naturpedagogernas tillvaratagande av dessa. Resultaten visade att olika situationer under friluftslivsundervisningen, där eleven måste göra sig förstådda och verbalt uttrycka sig främjar andraspråksinläringen. Genom att sätta specifika mål och ge elever i uppdrag att genom aktivt engagemang lära sig ett antal nya ord om dagen skapas goda förutsättningar för lärandet. Vidare anses igenkänning, anpassning av olika aktiviteter (tex lek) till friluftsmiljön samt ett begreppsorienterat undervisningssätt vara effektiva metoder för inläring av andraspråk inom friluftslivsundervisningen.

6.2 Resultatdiskussion

I respondenternas utsagor återkommer bland annat att naturens autentiska och varierande miljö skapar möjligheter för en verklighetsanknuten andraspråksinläring. Denna miljö anses vara något helt annat än skolans ofta simulerade och konstgjorda inomhusmiljö. Denna uppfattning delas av Dahlgren & Szczepanski (1998) som menar att olika sjö-, havs- och skogsmiljöer är ostrukturerade och som sådana mest kreativa för lärande, till skillnad från skolans ofta förutsägbara och icke-komplexa miljöer. Enligt respondenternas utsagor erbjuder friluftsliv och möten i naturen en pedagogisk plats där inläring av andraspråk (tex ord och begrepp) kan kopplas till verkliga situationer, direkta upplevelser och erfarenheter. Friluftslivsundervisningen kan således möjliggöra för såväl situerat som upplevelsebaserat och erfarenhetsbaserat lärande, vilket i sin tur kan gynna inläring av andraspråk. Utifrån det ovan sagda framstår det att friluftsliv i sig inte direkt kan bidra till inläring av ett andraspråk, utan det är snarare friluftslivets pedagogiska verksamheter (tex utomhusläger, gruppaktiviteter, konstnärliga uttryck, ordlekar, igenkänning och platsresponsiv pedagogik) som genom tillvaratagandet av de upplevelser och erfarenheter som uppstår i naturmöten kan stödja inläring av andraspråk.

Genom att uppleva med sinnena - se, höra och känna kan elevens minne och förståelse av olika begrepp förstärkas. Exempelvis kan andraspråkselever lära sig innebörden av begreppen ”mossa” och ”lavar” genom att observera och studera dem direkt i naturen. Därigenom skapar eleverna en djupare relation för ord och begrepp, samtidigt som sannolikheten för att ta till sig nya kunskaper underlättas i samband med att flera sinnen aktiveras. En av respondenterna lyfter också hur eleverna kan begripa innebörden av begreppet ”marschera” genom att själva göra det och uppleva hur marscherande steg känns i kroppen. Att det verkligen förhåller sig så bekräftas av en studie av Glenberg (2008) som visat att minnet av ord och begrepp består bland annat av olika känslor som har uppstått under begreppsbildningsprocessen. Detta innebär med andra ord att en hel del begrepp är förankrade i kroppsliga upplevelser (Schilhab & Lindvall 2019).

Att aktivt deltagande och praktiska erfarenheter kan stödja inläring av andraspråk understryks av flertalet respondenter. Genom att låta eleverna utforska och tillämpa begrepp i meningsfulla sammanhang skapas det ett personligt intresse för att lära sig nya begrepp. Detta framhålls även av Szczepanski & Dahlgren (1998) som menar att handling och tänkande lever i en handlingsgemenskap och att tankemässiga processer kring meningsfulla handlingar leder till verklig kunskap. Talesätt "learning by doing" används av flera respondenter för att beskriva hur elever lärs sig språk genom kroppslig förankring, dvs. genom att använda det i praktiska situationer och i sitt rätta sammanhang. Respondenternas utsagor kring betydelsen av att lära sig språk i handling kan kopplas till Piazzolis (2013) dramastudie som visade att eleverna som varit engagerade i dramaövningar och använde språket genom dramahandlingar förbättrade sin förmåga att uttrycka sig muntligt på sitt andraspråk. Exempelvis lyfter en av respondenterna vår studie hur ord såsom "spänta" och "eggen" får sin betydelse när begreppskunskap och handling förenas, det vill säga, när eleverna hanterar kniv för att förbereda ved till brasan.

Friluftslivets koppling till vardagliga situationer och verkligheten utanför klassrummet framhäves som en central faktor för lärande av flera respondenter. Genom att placera begrepp i en verklig kontext såsom naturen, kan friluftsliv göra begreppen mer relevanta och lättare att förstå och komma ihåg. Begrepp såsom björk, förorening och sjösänkning kan eleverna koppla till konkreta exempel och situationer de stöter på när de strövar ute i naturen. Schilhab & Lindvall menar (2019) att kunskapen riskerar att bli meningslös om det sker i ett klassrum inomhus för att verklighetsförankringen saknas. Friluftslivets förankring till verkligheten som en utgångspunkt för inläring av andraspråk genom kroppslig förankrad kognition exemplifieras när en av respondenterna beskriver hur hon använder igenkänning som metod för att utveckla elevens andraspråk. Genom att uppmana andraspråks elever att uttrycka sig genom att relatera till det de själva känner igen i sin omgivning väcks det ett personlig engagemang och ett naturligt behov av att kunna beskriva det man ser, hör och känner omkring sig.

Respondenterna anger att friluftslivundervisningens praktiska, upptäckande och spännande karaktär uppmanar eleverna till engagemang, samarbete och kommunikation. Genom konkreta iakttagelser i naturen, praktiska gruppuppgifter och gruppdiskussioner får eleverna möta språket på olika sätt. Dessa interaktionsrika situationer är tillfällen där språkinläring kan uppstå, menar respondenterna. När eleverna arbetar tillsammans för att utforska naturen eller lösa praktiska problem, kan de diskutera och dela sina tankar och därmed sitt språk med varandra. Detta är även något som Fägerstam & Grothéus (2018) påpekar. Enligt resultatet i deras studie upplevde eleverna att friluftslivets samarbetsinriktade aspekter bidrog till situationer där de kunde lära sig språk från varandra.

I och med att friluftslivsaktiviteter ger verkliga upplevelser kan detta resultera i ett mer konkret och vardagsrelaterat språkbruk under gruppdiskussionerna, menar en av respondenterna. Han jämför detta spontana talspråk med det abstrakta språkbruket i skolan och förklarar att utomhusupplevelser kan fungera som en länk mellan dessa två språkformer och bana väg för skriftliga reflektioner i klassrummet. Hans uppfattning delas av Gibbons (2018) som menar att skol- och vardagsrelaterade språk ligger långt ifrån varandra. Skolans uppgift bör vara att hjälpa eleverna att omvandla skolans generaliserade och abstrakta språk till ett språk som ligger närmare eleverna, poängterar Gibbons (2018). Respondenterna upplever att det konkreta språkbruket som framkommer under friluftslivsaktiviteterna oftast är beskrivande till sin karaktär och kräver att eleverna använder sig av innehållsrika ord såsom adjektiv (tex slaskigt och glittrande) och substantiv (tex våtmark och naturvård). Även Myhre och Fiskum (2020) resonerar kring att språket utomhus efterliknar mer det vardagliga, vilket kan vara en anledning till att eleverna känner sig mer avslappnade. Det blir inte lika strikt som i ett klassrum där det finns ett mer rätt och fel gällande hur kommunikationen ska se ut. Detta tyder på att en avslappnande miljö skapar en bättre förutsättning för lärande.

Elevernas kommunikation och engagemang beskrivs öka i samband med undervisningen utomhus, delvis på grund av förundran och nyfikenhet som skapas genom friluftslivsaktiviteter och delvis på grund av trygghet och avstressad känsla i naturen. Den miljö som friluftslivet utgör beskrivs av respondenterna som relativt prestigelös. Vår tolkning är att respondenterna med prestigelöshet menar att utomhusundervisningen, jämfört med det formella undervisningen i klassrummet, kan skapa en mer avslappnad och inkluderande miljö. Detta kan i sin tur skapa annorlunda förutsättningar för lärande. Elever kan vara sig själva, ta för sig och känna sig mer bekväma att uttrycka sina tankar och idéer. Friluftslivets prestigelöshet kan dessutom minska de traditionella hierarkierna som kan finnas i ett klassrum, vilket en av våra respondenter ger uttryck för: ”Det är ju också att gå sida vid sida istället för att sitta så här som vi gör nu. Det kan ju bli en viss press också”. Friluftslivet kan således skapa en mer jämlik lärandemiljö som kan leda till en känsla av gemenskap snarare än konkurrens. Flera respondenter nämner hur de inte betygsätter sina elever på samma sätt när de är ute och utövar friluftsliv, vilket ställer friluftslivsundervisningen i kontrast med den traditionella klassrumsundervisningen. Frånvarande av betyg inom friluftslivet tycks alltså skapa en mer avslappnad inställning till lärande samt minska fokuset på prestation.

Den prestigelösa aspekten av friluftslivet som respondenterna pratar om är något som Myhre och Fiskum (2020) även lyfter fram i sin undersökning. Eleverna i deras studie uttryckte att den utomhusbaserade undervisningen upplevdes som mindre prestationsfokuserad och att de kände

sig mindre observerade. Detta skapade ett mer accepterat klimat där rädslan att göra fel minskade, vilket hade en positiv inverkan på lärande. Fokus i undervisningen låg inte enligt Myhre och Fiskum (2020) i att använda rätt språkbruk utan i att upprätta spontanitet, samtidigt som de praktiska momenten och den mer avslappnade miljön hade en positiv inverkan på kommunikationen. Detta var något som även poängterades av respondenterna i vår studie. Den stressfria, avslappnade och lugna miljön utomhus beskrevs bidra till mer interaktion och samtal mellan eleverna.

Friluftslivets prestigelöshet kan också handla om att anpassa sig till enkla livsförhållanden men ändå skapa unika upplevelser. Exempelvis är matlagning på stormkök en uppgift som görs med tämligen begränsade resurser och utrustning. Dessutom är behovet av att laga mat för att tillfredsställa hunger något som alla människor har gemensamt, oavsett om man är rik eller fattig, bryter på svenska eller inte. Detta jämlika möte i naturen är något som verkar skapa trygghet hos eleverna. En respondents berättelse om en elevgrupp som klev fram då de kände sig trygga i att servera mat och därmed började använda språket är ett exempel som kanske bäst återspeglar prestigelöshetens språkfrämjande effekt. Att dela en måltid och äta mat tillsammans gör att man känner sig hemma i matsituationen och därför vågar ta för sig och uttrycka sig på sitt andraspråk trots att man kanske inte behärskar språket fullt ut. Betydelsen av en trygg och uppmuntrade miljö för andraspråksinläring påvisades även i studie av Stinsson & Piazzoli (2013). Deltagandet i dramaövningar skapade en stämning som av eleverna uppfattades som bekväm och betryggande, vilket stärkte deras självförtroende och därmed deras förmåga att uttrycka sig muntligt på sitt andraspråk.

Respondenterna i vår studie uttryckte att interaktionerna utomhus känns mer avslappnade mot den bakgrunden att lärar-elev-interaktion inte alltid är så hierarkisk, som fallet är vid inomhusundervisning. Genom minskad hierarki kan respondenterna uppleva sig själva som guider och handledare i lärandeprocessen snarare än som strikta auktoriteter, vilket kan ha direkta konsekvenser på elevernas lärande. Likaledes verkar som att friluftslivets starka fokus på upplevelse- och erfarenhetsbaserat lärande konstruerat en identitet hos respondenterna som värderar personlig utveckling och praktisk kunskap snarare än logiskt tänkande och faktakunskap. Naturens och friluftslivets variation kräver också ett mer flexibelt förhållningssätt till undervisning. Respondenternas utsagor om tillvaratagandet av friluftslivundervisningen inlärningsmöjligheter är ett exempel på hur oregelbundna och oförutsägbara friluftsmiljöer kan skapa en läraridentitet som är mer öppen för att utforska nya metoder och anpassa undervisningen efter olika situationer.

6.3 Metoddiskussion

En fördel med diskursanalys är att den ger insikt i resultat som annars inte hade varit möjliga att synliggöra. Exempelvis ger den en djupare förståelse för hur individer skapar och ger mening till sin omvärld samtidigt som den identifierar hur de tolkar olika fenomen och objekt omkring sig (Jørgensen & Phillips 2012). Detta har bidragit till att vi har kunnat få en bättre inblick i hur våra respondenter resonerar kring friluftslivets potentiella effekter på andraspråksinlärning.

En annan fördel med diskursanalys är att forskaren har större möjlighet att utforma analysverktyget (Bergström & Boreús 2012). Detta kan dock tolkas som en nackdel, eftersom tillvägagångssättet för hur en diskursanalys ska utföras kan variera beroende på vem det är som genomför analysen, vilket i sin tur kan påverka intersubjektiviteten och därmed reliabiliteten (Bergström & Boreús 2012). Med hänsyn till detta kommer våra tidigare erfarenheter och förståelser alltid att vara närvarande när vi tolkar resultaten. För att kompensera för detta har valet och genomförandet av metod och analys tydligt motiverats och redogjorts för, och tolkningar har underbyggts med representativa citat. Eftersom vi båda är andraspråkstalare av svenska och en av oss har läst svenska som ett universitetsämne upplevde vi oss ha vissa erfarenheter av de diskurser vi undersökte. Jørgensen & Phillips (2012) påpekar att forskarens egna värderingar och åsikter om det man studerar kan överskugga analysen. Därför har vi försökt att så långt det är möjligt sätta parentes kring våra kunskaper och erfarenheter och ställa oss främmande inför materialet. På så vis har vi kunnat objektivt reflektera över studiens resultat och redovisa det öppet och ärligt, oavsett utfall. Att ha egen erfarenhet av det man studerar behöver dock nödvändigtvis inte vara något negativt. Att vara insatt och ha kunskap inom ämnet man studerar kan bidra till en bättre förståelse av det empiriska materialet samtidigt som man är medveten och självkritisk angående egen tolkning av materialet.

Urvalet består av två naturpedagoger och två idrottslärare. Ett större antal respondenter hade varit fördelaktigt för att kunna ge ett mer nyanserat resultat, men på grund av tidsbrist intervjuades enbart fyra informanter. Att dra generella slutsatser blir därmed svårt eftersom de intervjuades uppfattningar inte behöver vara representativa för en större majoritet. Däremot har diskursanalysens djupgående karaktär bidragit till att vi mer ingående kunnat analysera respondenternas utsagor (Denscombe 2018). Mot denna bakgrund har vi försökt att formulera så öppna intervjufrågor som möjligt för att på så vis säkerställa ett rikt och bredare material.

På grund av resurs- och tidsbrist valde vi att genomföra samtliga intervjuer online via den digitala plattformen Zoom. Att intervjuas på plats hade dock gett oss en djupare förståelse för den kontext där lärarnas och naturpedagogernas utsagor utvecklas. Enligt Jørgensen & Phillips

(2012) är det inte bara språket som skapar diskurser. Objekt (tex kikare och skolgård) samt icke-lingvistiska praktiker, både kulturella och sociala, är alltid aktiva medskapare av diskurser. En intervju på plats hade därför bidragit till att observera samspelet mellan de intervjuade och den fysiska miljö som omger dem samt att få inblick i hur detta samspel eventuellt påverkar deras sätt att uttrycka sig. I förläggningen hade detta utan tvekan gett oss en ännu mer nyanserad bild av respondenternas utsagor. Dock, på grund av studiens begränsade tidsomfattning, har vi varit tvungna att välja bort observationer som metod.

6.4 Studiens betydelse för undervisning i idrott och hälsa

I teoriavsnittet har friluftsliv beskrivits som ett ämnesöverskridande kunskapsområde som integrerar olika ämnesområden såsom natur- och samhällskunskap, biologi, geografi, historia och många andra praktiska verksamheter. En stor del av dessa ämneskunskaper lagras och förmedlas i form av språkliga uttryck. Med andra ord skapar språket ämneskunskaperna och är ständigt närvarande i bakgrunden (Gibbons 2018). Friluftslivet kan med sina välvalda pedagogiska aktiviteter användas som ett verktyg för att synliggöra de olika ämnesspråken. De direkta upplevelserna, erfarenheterna och sinnesförmimmelserna inom friluftslivsundervisningen kan fungera som ”krokar” där olika språkliga begrepp kan kopplas samman. Genom att använda relevanta stimuli som friluftslivet erbjuder kan kunskap och begrepp låsas fast vid samma innehåll (Schilhab & Lindvall 2019). På så sätt kan friluftsliv användas som en metod både för andraspråksinläring och för tillägnandet av nya ämneskunskaper på ett andraspråk.

Utifrån det ovan sagda hade det varit intressant att genomföra en studie med elevgrupper som har svenska som andraspråk och som utövat friluftsliv i olika hög utsträckning för att se hur deltagandet i och utövandet av olika friluftslivsaktiviteter påverkar tillägnandet av andraspråkssvenska. Detta skulle kunna undersökas genom att ta in andraspråkselevs perspektiv och studera deras upplevelser, erfarenheter och uppfattningar om friluftslivets möjliga påverkan på deras utveckling av andraspråk. En annan infallsvinkel hade kunnat vara att observera friluftslivsundervisningens påverkan på andraspråksinläring och huruvida olika friluftslivsaktiviteter kan användas för att främja elevers andraspråksbehärskning. Närmare bestämt praktiskt studera om elevernas språkliga kompetenser utvecklas i och genom friluftsliv. Ett sådant tillvägagångssätt hade kunnat ge svar på hur friluftslivets inverkan på elevers tillägnande av andraspråk ser ut i praktiken samt vilka språkliga förmågor det är som gynnas av friluftslivsaktiviteter.

7 Slutsatser

I föreliggande studie undersöktes idrottslärares och naturpedagogers upplevelser, erfarenheter av och uppfattningar om friluftslivsundervisningens möjliga påverkan på elevers inläring av andraspråkssvenska. Studiens resultat pekar på att friluftslivsundervisning erbjuder en rad andra möjligheter för lärande än vad klassrumsundervisning gör. Friluftsliv framstår som en alternativ pedagogisk arena som tillhandahåller rika möjligheter för inläring av andraspråk. I denna miljö återfinns möjligheten av att kroppsligt förankra svenskans ord och begrepp, men också dess uttal och prosodi. Detta genom att förena språkliga uttryck, direkta upplevelser och förstahandserfarenheter.

Friluftslivets prestigelöshet framstår som en viktig faktor för inläring av andraspråk. Den skapar en avslappnad och inkluderande miljö där eleverna kan uttrycka sina tankar och visa sina färdigheter utan rädsla för bedömning. En sådan jämlik och icke-tävlingsinriktad lärandemiljö river ner hierarkierna och ger utrymme för ökad kommunikation och engagemang bland eleverna.

Även om resultatet i denna studie indikerar att friluftsliv kan ha effekter på inläring av andraspråk betyder det inte att dessa effekter är naturligt inbyggda i friluftslivets pedagogik, utan behöver stimuleras via idrottslärares och naturpedagogens handledning. Att ensam i tysthet skåda naturen, plocka svampar eller ge sig ut på en paddlingstur med en grupp modersmålstalare kan knappast vara främjande för andraspråksinläring för någon som aldrig varit i kontakt med svenskan. När andraspråksinlärares mentala landskap (hjärna) möter det svenska natur- och friluftslandskapet sker det inte under samma förutsättningar som när svensktalande gör det. Eftersom andraspråksinlärares hjärna redan är präglad av tidigare erfarenheter av dessa miljöer i hemlandet, erfarenheter som sannerligen har anammats på modersmålet, kommer hon inte omedelbart omfamna de ”svenska” betydelserna av svenska träd, stenar och sjöar. Enligt Szczepanski (2009) präglas människor av kollektiva minnen, det språk de talar och den kultur de lever i.

Av den anledningen anser vi att en integrerad undervisning i idrott och hälsa (i synnerhet i friluftsliv) och svenska som andraspråk skulle kunna fungera som en mötesplats mellan första- och andraspråkselever. Denna undervisningsmiljö skulle potentiellt möjliggöra gemensamma upplevelser och erfarenheter samt gruppdiskussioner, vilket i sin tur skulle främja andraspråkelevers inläring av svenska.

Käll- och litteraturförteckning

- Abrahamsson, N. (2009). *Andraspråksinläring*. Lund: Studentlitteratur.
- Ahlstrand, Å. (2023). *Naturbaserad integration genom friluftsliv och naturvägledning: En sammanställning av LONA-projekt med fokus på integration samt projekt som fått stöd av Svenskt Friluftsliv och Allmänna Arvsfonden*. SLU Centrum för naturvägledning. <https://www.slu.se/globalassets/ew/org/centrb/cnv/naturvagledning/lona-och-naturvagledning/sammanstallning-naturbaserad-integration-genom-friluftsliv-och-naturvagledning.pdf>
- Backlund, B. (2006). *Inte bara ord*. Lund: Studentlitteratur.
- Backman, E. (2004). Friluftsliv i grundskolan. I: H. Larsson & K. Redelius (red.) *Mellan nytta och nöje: Bilder av ämnet idrott och hälsa* (s. 173–188). Stockholm, Idrottshögskolan.
- Bergström, G. & Boréus, K. (2012). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Studentlitteratur.
- Brügge, B., Glantz, M. & Sandell, K. (2018). *Friluftslivets pedagogik: en miljö- och utomhuspedagogik för kunskap, känsla och livskvalitet*. Liber.
- Börjesson, M. & Palmblad, E. (2007). *Diskursanalys i praktiken*. Liber.
- Dahlgren, L.O. & Szczepanski, A. (1998). *Outdoor education: literary education and sensory experience; an attempt at defining the identity of outdoor education*. Kinda Education Center.
- Denscombe, M. (2018). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur.
- Ericsson, G. (2002). *Lära ute*. Hägersten: Friluftsförbundet.
- Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., Towns, A. och Wängnerud, L. (2017). *Metodpraktikan - Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Wolters Kluwer.
- Fägerstam, E. (2013). High school teachers' experience of the educational potential of outdoor teaching and learning. *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning*, 14(1), 5681
- Fägerstam, E. & Grothéus, A. (2018). Secondary school students' experience of outdoor learning: A Swedish case study. *Education*, 138(4), 378–392.
- Gibbons, P. (2018). *Lyft språket lyft tänkandet: språk och lärande*. Uppsala: Hallgren & Fallgren.
- Grönqvist, Hans & Niknami, Susan (2017). *Ankomst och härkomst - en ESO-rapport om skolresultat och bakgrund*. Stockholm: Regeringskansliet, Finansdepartementet <http://eso.expertgrupp.se/rapporter/skolresultat-och-bakgrund/>
- Hyltenstam, K. & Lindberg, I. (2013) *Svenska som andraspråk - i forskning, undervisning och samhälle*. Lund: Studentlitteratur.
- Jørgensen, M. & Phillips, L. (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.
- Lundvall, S. (2011). Friluftsliv i skola och på utbildning ett ämnesdidaktiskt perspektiv. I: Lundvall, S. (red). *Lärande i friluftsliv, perspektiv och ämnesdidaktiska exempel*. Stockholm: Gymnastik- och idrottshögskolan, s. 13–24.
- Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet. (2022). Skolverket. <https://www.skolverket.se/getFile?file=9718>
- Mackey, A. & Gass, S. M. (2016). *Second language research: methodology and design*. New York: Routledge.
- Mikaels, J. (2017). *Becoming-place:(Re)conceptualising friluftsliv in the Swedish physical education and health curriculum*. Doktorsavhandling. Stockholm: Gymnastik- och idrottshögskolan.

- Moser, T. (2009) Kroppsförankrat lärande och aktivitet som pedagogiska begrepp I: Schilhab, T.S.S. & Steffensen, B. *Nervpirrande pedagogik: [en introduktion till pedagogisk neurovetenskap]*. Liber.
- Mousa, M. O. (2022). The role of outdoor language arts activities in language learning. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 18 (Special Issues 1), 461–471
- Myhre, T. S. & Fiskum, T. A. (2021). “Norwegian Teenagers’ Experiences of Developing Second Language Fluency in an Outdoor Context. *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning* 21 (3): 201–216
- Nilsson, J. (2012). Friluftsliv - en begreppsproblematisering Larsson, H. & Meckbach, J. (red.). *Idrottsdidaktiska utmaningar*. 2.a uppl. Stockholm: Liber, s. 141–153.
- Nuottaniemi, A. (2023). Flerspråkighetens gränser. Språkdidaktik på (o)jämlig grund i migrationernas tid. Diss. Umeå: Text & Kultur
- Pitkänen, K., Oratuomi, J., Hellgren, D., Furman, E., Gentin, S., Sandberg, E., Øian, H. & Krange, O. (2017). Nature-based integration. Nordic Council of Ministers. <https://doi.org/10.6027/TN2017-517>
- Quennerstedt, M., Öhman, M. & Öhman, J. (2018). Friluftsliv, hälsa och livskvalitet. I: Brügge, B., Glantz, M. & Sandell, K. (red.) *Friluftslivets pedagogik*. Stockholm: Liber AB, s. 203–216.
- SCB, Sveriges framtida befolkning 2023–2070, Demografiska rapporter 2023:2
- Schilhab, T. & Lindvall, B. (2019). *Naturligt lärande - kunskap i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur.
- Säljö, R. (2015). *Lärande: en introduktion till perspektiv och metaforer*. Malmö: Gleerups.
- Stinson M. & Piazzoli, E. (2013). Drama for Additional Language learning: Dramatic Contexts and Pedagogical Possibilities. I: Anderson, M. & Dunn, J. (red.) *How drama activates learning: contemporary research and practice*, s. 208–225. Bloomsbury Academic.
- Stinson, M. & Winston, J. (2011) *Drama education and second language learning: a growing field of practice and research*, *Research in Drama Education: The Journal of Applied Theatre and Performance*, 16:4, 479–488.
- Szczepanski, D. (2007). Uterummet – ett mäktigt klassrum med många lärmiljöer. I: Dahlgren, L. O. et., al. *Utomhuspedagogik som kunskapskälla: närmiljö blir lärmiljö*. Lunds: Studentlitteratur.
- Tiselius, E. (2022) Tolkar vi med kroppen eller med knoppen?: Om förkroppsligad kognition i dialogtolkningens *pas de trois*, I: Dahnberg, M. & Lindqvist, Y. (red.) (2022). *Tango för tre: en dansant festskrift till Cecilia Wadensjö*. Tolk- och översättarinstitutet.
- Tugetam, Å. (2020) *Att göra och erfara friluftsliv - En etnografisk studie om lärprocesser i gymnasieelevers friluftslivundervisning*. Diss. Kalmar: Institutionen för pedagogik och lärande, Linnéuniversitetet.
- Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Bilaga 1

Litteratursökning

Syfte och frågeställningar:

Syftet med denna studie är att undersöka idrottslärares och naturpedagogers upplevelser, erfarenheter av och uppfattningar om hur friluftslivsundervisning kan påverka elevers andraspråksinläring av svenska.

1. Hur beskriver idrottslärare och naturpedagoger friluftslivsämnet som en plats för lärande av (andra)språk?
2. Vilka erfarenheter har idrottslärare och naturpedagoger när det gäller friluftslivets påverkan på andraspråksinläring?
3. Vilka delar av friluftslivsundervisning anser idrottslärare och naturpedagoger kan verka främjande för inläring av andraspråk och hur tillvaratar lärare respektive naturpedagoger dessa?

Vilka sökord har du använt?

Ämnesord och synonymer svenska	Ämnesord och synonymer engelska
	School, teaching, students, outdoor learning, outdoor education, second language, second language learning, second language acquisition, drama

Var och hur har du sökt?

Databaser och andra källor	Sökkombination
GIH:s bibliotekskatalog: Google Scholar:	“drama” AND “second language learning” “outdoor education” AND “second language learning” “outdoor education” AND “second language acquisition”

Kommentarer

Det har varit svårt att hitta artiklar med andraspråksinläring kopplat till friluftsliv. Dock har GIH:s databaser och Google Scholar hjälpt vid sökandet. Vid sökning på svenska hittades inget som ansågs relevant därav enbart ämnesord och sökkombinationer på engelska. Vidare var det enklare att hitta studier med språkinläring kopplat till utomhusundervisning.

Bilaga 2

Informationsbrev

Information om medverkan i ett forskningsprojekt:

Hej!

Vi studerar idrott och hälsa vid Gymnastik- och idrottshögskolan (GIH) i Stockholm. I utbildningen ingår det att utföra ett självständigt arbete där en mindre studie genomförs och sedan redovisas i en vetenskaplig form.

Studiens syfte är att undersöka idrottslärares och naturpedagogers upplevelser, erfarenheter av och uppfattningar om hur friluftslivsundervisning kan påverka elevers andraspråksinlärning av svenska. För att uppfylla studiens syfte och besvara forskningsfrågorna kommer en intervju genomföras via teams eller genom ett personligt möte. Intervjun beräknas ta cirka 30 minuter och den kommer att spelas in och givetvis raderas efter genomförd transkribering.

Din medverkan är frivillig och kan när som helst avbrytas, utan att du behöver ange något skäl. De inspelade svaren kommer att behandlas av oss som genomför studien, men de kan även komma att delas med handledare eller andra personer inom forskningsprojekt. Intervjutranskriptionerna kommer att lagras i en lösenordskyddad mapp på våra datorer under arbetets gång. Ditt deltagande är anonymt och intervjuerna kommer endast att användas i underökningens syfte och i enlighet med dataskyddsförordningen (GDPR).

Bilaga 3

Samtyckesblankett

Samtycke till att delta i studien:

Studiens benämning: *Andraspråksinläring genom friluftsliv*

Jag har skriftligen informerats om studien och samtycker till att delta.

Jag är medveten om att mitt deltagande är helt frivilligt och att jag kan avbryta mitt deltagande i studien utan att ange något skäl.

Min underskrift nedan betyder att jag väljer att delta i studien och godkänner att Gymnastik- och idrottshögskolan, GIH behandlar mina personuppgifter i enlighet med gällande dataskyddslagstiftning och lämnad information.

.....
Underskrift

.....
Namnförtydligande

.....
Ort och datum

Kontaktuppgifter:

Marko Pestic
marko.pestic@student.gih.se
Pouya Farhang
pouya.farhang@student.gih.se

Handledare: Astrid Hultin Svensk
Institutionen för rörelse, kultur och samhälle
astrid.hultin-svensk@gih.se

Gymnastik- och idrottshögskolan
Lidingövägen 1
114 33 Stockholm
08-120 537 00

Bilaga 4

Intervjuguide

Inledande intervjufrågor

Hur länge har du arbetat som lärare/naturpedagog och vilka ämnen har du undervisat i?

I vilken utsträckning har du deltagit i undervisningen av friluftsliv och för vilka?

Vad anser du är friluftsliv för dig?

Intervjufrågor till frågeställning 1

Hur skulle du beskriva friluftsliv och friluftslivundervisning?

Anser du att friluftslivet kan vara en plats för lärande? Hur skulle du beskriva det i så fall?

Anser du att friluftslivundervisning även kan vara en plats för lärande av andra ämnen än friluftsliv? Om ja, hur eller vilka?

Upplever du att friluftsliv kan bidra till ökat lärande av andraspråkssvenska? Om ja, hur?

Hur upplever du elevernas kommunikation i samband med deras deltagande i olika friluftslivsaktiviteter?

Intervjufrågor till frågeställning 2

Hur upplever du att eleverna engagerar sig språkligt när de utövar friluftslivsaktiviteter jämfört med när de utövar aktiviteter i en idrottshall/klassrum?

Upplever du att elevernas språkliga engagemang varierar beroende på var lektionen bedrivs, exempelvis utomhus eller inomhus? Om ja, hur skulle du beskriva det?

Hur upplever du att andraspråkselevernas språkkunskaper i det svenska språket, exempelvis ordförråd, flyt, uttal, grammatik osv. utvecklas i samband med utövande av olika friluftslivsaktiviteter? Kan du beskriva eller ge exempel?

Intervjufrågor till frågeställning 3

Vilka faktorer i friluftslivundervisning uppfattar du som särskilt gynnsamma för inläring av andra(språk)? Kan du beskriva hur du upplever att dessa påverkar elevernas språkinläring?

Vilka utmaningar och möjligheter för inläring av andra(språk) upplever du i friluftslivsmiljö och hur bemöter/tillvaratar du dessa?

Kan du dela med dig av några konkreta exempel där du upplevt att elevens språkutveckling gynnas av att bedriva friluftslivsaktiviteter?

Bilaga 5

Tabell 1. Respondenternas yrkesuppgifter

<i>Namn</i>	<i>Yrke (yrkeserfarenhet)</i>	<i>Arbetsområde</i>	<i>Andra undervisande ämne</i>	<i>Årskurs på undervisande elever</i>	<i>Ungefärlig andel undervisande sva-inlärare</i>
<i>Filip</i>	Idrottslärare (5)	Stad	Religion	1-9	50 %
<i>David</i>	Idrottslärare (1)	Stad	Sva	7-9	20 %
<i>Amir</i>	Naturpedagog (9)	Landsort	-	Yngre och vuxna	100 %
<i>Agnes</i>	Naturpedagog (10)	Landsort	-	Yngre och vuxna	100 %